

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER TEZLİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

GAZİANTEP İLİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK
AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
MEHMET İHSAN TAHMAZOĞLU

GAZİANTEP - 2017

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER TEZLİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

GAZİANTEP İLİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK
AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
MEHMET İHSAN TAHMAZOĞLU

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. ALİ SERDAR ERDURMAZ

GAZİANTEP – 2017

KABUL VE ONAY

Mehmet İhsan TAHMAZOĞLU tarafından hazırlanan “Gaziantep İlinin Sürdürülebilirlik Açısından Değerlendirilmesi” başlıklı bu çalışma 13.12.2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans olarak kabul edilmiştir.

..... (Başkan)

..... (Üye)

..... (Üye)

Onay Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../.....

Doç. Dr. Mazlum ÇELİK

Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “**Gaziantep İlinin Sürdürülebilirlik Açısından Değerlendirilmesi**” başlıklı çalışmanın tarafımca, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım.
13.12.2017

Mehmet İhsan TAHMAZOĞLU

ÖNSÖZ

Gaziantep, Türkiye'nin en gelişmiş illeri sıralamasında önde gelen illerdendir. Bu gelişime Gaziantep insanının girişimci ruhu çok önemli bir katkı sağlamaktadır. “Gaziantep İlinin Sürdürülebilirlik Açısından Değerlendirilmesi” konulu bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde, iki yıl boyunca değerli bilgilerini bizlerle paylaşan saygıdeğer danışman hocam Doç. Dr. Ali Serdar ERDURMAZ ve Yrd. Doç. Dr. Ahmet KESER hocama teşekkürü bir borç bilirim.

Yüksek lisans çalışmam boyunca desteklerini esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Bora BAYRAKTAR, Yrd. Doç. Dr. Bilal ÇIPLAK ve Doç. Dr. İdris DEMİR hocama teşekkür ederim.

Çalışma süresince tüm zorlukları benimle göğüsleyen ve hayatımın her evresinde bana destek olan değerli aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Gaziantep, 2017

Mehmet İhsan TAHMAZOĞLU

ÖZET

İnsanlar fitratı gereği sürekli çevresiyle iletişim halindedir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte doğaya müdahale artmıştır. Doğal dengenin bozulması, toprak ve su kaybının artması, doğal bitki örtüsünün tahribi, biyolojik zenginliklerin azalması, küresel iklim değişikliği, enerji tüketimi, çevre kirliliği gibi problemlerin artması doğayı olumsuz etkilemiştir. Çoğunluğu kentlerde yaşayan insanlar kentteki bir takım problemleri de beraberinde getirmiştir. Kentlerdeki hızlı nüfus artışı, çarpık kentleşme, bilinçsiz üretim ve tüketim, şehri olumsuz etkilemektedir. Sürdürülebilir yaşam alanı oluşturmak için; ekolojik çevre, modern ulaşım imkanı, yerel mimari önemli hal almıştır. Gaziantep hızlı nüfus artışı ve çarpık kentleşmenin fazla olduğu kentlerdendir. Bu çalışmada, Gaziantep’ de sürdürülebilir yaşam alanı meydana getirmek için sosyal, çevresel ve ekonomik açıdan ilin özellikleri ele alınarak incelenmiş ve sürdürülebilir bir kent yaşamı sağlayabilmek için yapılmakta olan ve yapılması gereken faaliyetler bir nitel çalışma ile derinlemesine incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: sürdürülebilir, sürdürülebilir yaşam, çarpık kentleşme, kent yaşamı.

ABSTRACT

People are constantly communicating with each other in nature. With the development of technology, intervention in nature has increased. The increase in problems such as degradation of natural balance, increase of soil and water loss, destruction of natural vegetation cover, decrease of biological riches, global climate change, energy consumption, environmental pollution has become a problem. The majority of people living in cities have caused some problems in the city. Rapid population growth in cities, distorted urbanization, unconscious production and consumption negatively affect nature. To create a sustainable living space; Ecological environment, modern transportation facilities, local architecture have become important. Within this study, to provide a sustainable living area in Gaziantep province, the characteristics of the city were investigated deeply in social, economic and environmental perspectives by implementing a qualitative research.

Keywords: sustainable, sustainable, crooked urbanization, urban life.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR LİSTESİ	ix

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Sorunsalı ve Problem Cümlesi.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	1
1.3. Araştırmanın Önemi.....	2
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	2
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	2

İKİNCİ BÖLÜM

GAZİANTEP İLİNİN ÖZELLİKLERİ.....	3
2.1. Gaziantep İlinin Nüfusu	3
2.2. Gaziantep İlinin Coğrafi Yapısı	4
2.3. Gaziantep İlinin İklimi	4
2.4. Gaziantep İlinin Ekonomisi.....	5
2.5. Gaziantep İlinin Sanayisi	6
2.6. Gaziantep İlinde Tarım ve Hayvancılık	8
2.7. Gaziantep İlinde Turizm.....	8

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK NEDİR?	10
3.1. Nüfus Artışının Sürdürülebilirliğe Etkisi	12
3.2. Kentlerin Sürdürülebilirliğe Etkisi	13
3.3. Teknolojik Gelişmelerin Sürdürülebilirliğe Etkisi	14
3.4. Tarımın Sürdürülebilirliğe Etkisi	16
3.5. Ekosistemdeki Bozulmaların Onarılması	16

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

EKONOMİK AÇIDAN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	18
4.1. Ekonomik Açıdan Sürdürülebildiğin Önemi	18
4.1.1. Altyapı Yatırımları	19
4.1.2. Enerji	20
4.1.3. Girişim	21
4.1.4. Turizm	23
4.1.5. Ulaşım	25
4.1.6. Mali/Finansal Faaliyetler	27

BEŞİNCİ BÖLÜM

SOSYAL AÇIDAN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	28
5.1. Sosyal Açıdan Sürdürülebildiğin Önemi	28
5.1.1. Sosyal Adalet	28
5.1.2. Eğitim	29
5.1.3. Kültür	32
5.1.4. Sağlık	37
5.1.5. Barınma	37

ALTINCI BÖLÜM

ÇEVRE AÇISINDAN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK..... 39

6.1. Çevre Açısından Sürdürülebildiğın Önemi 39

6.1.1. Su Şebekesi Hizmetleri 39

6.1.2. Atık Hizmetleri 41

6.1.3. Hava Kirliliğı 45

SONUÇ..... 49

KAYNAKÇA 50

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1. Gaziantep İlindeki Suriyeli Öğrencilerin Sayısı.....	31
Tablo 2. Gaziantep İlindeki Tehlikeli Atık Lisanslı Tesisler.....	42

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa No.
Şekil 1. Gaziantep İlinin Nüfus Artış Grafiği	3
Şekil 2. Şahinbey Oto Sanayi Sitesi.....	7
Şekil 3. Şahinbey Oto Galericiiler Sitesi.....	7
Şekil 4. Sürdürülebilir Yaşam.....	11
Şekil 5. Yazıcık Kentsel Dönüşüm Alanı	13
Şekil 6. Kentsel Dönüşüm Alanı.....	14
Şekil 7. Gaziantep Su ve Kanalizasyon İşleri Genel Müdürlüğü Atık Su Arıtma Tesisi	20
Şekil 8. Kültür Alanlar	24
Şekil 9. Ulaşım Döngüsü	26
Şekil 10. Yeşilvadi Bulvarı	27
Şekil 11. Gümrük Hanı Yaşayan Müze	34
Şekil 12. Gaziantep Kültür ve Sanat Merkezi.....	35
Şekil 13. Sürdürülebilir Çevre Teması.....	39
Şekil 14. Geri Dönüşüm Teması	43
Şekil 15. Gaziantep Hava Kirliliği	45
Şekil 16. Gaziantep Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonu	46
Şekil 17. Gaziantep Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonu Konumu	47

KISALTMALAR LİSTESİ

- GAP** : Güneydoğu Anadolu Projesi
- KOSGEP** : Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
- TÜBİTAK** : Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
- ARGE** : Araştırma ve Geliştirme
- UNİCEF** : Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
- ÇEVKO** : Çevre Koruma ve Ambalaj Atıklarını Değerlendirme Vakfı
- CSB** : Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Sosyal, çevresel ve ekonomik gelişim hareketliliklerini barındıran, batı ve Ortadoğu arasında ekonomik bütünleşmeye olanak sağlayarak köprü görevi gören Gaziantep, ülkemizin sürdürülebilir kalkınma sürecinde büyük bir katkı sağlayan en önemli şehirlerimizden birisidir. Yaklaşık 2000 yıllık bir geçmişi olan ve Çin'den başlayıp, ülkemizden de geçerek Avrupa'ya kadar uzanan İpek Yolu; bilgilerin, fikirlerin, kültürlerin ve dinlerin yayılıp paylaşılması ile birlikte bölge kültürüne önemli katkı sağlamıştır. İpek yolunun, aynı zamanda Gaziantep ilinin en belirgin özelliklerinden olan üretkenlik ve ticari kabiliyetlerinin temellerinin oluşmasında derin bir etkisi olduğu aşikârdır. Aynı zamanda coğrafi olarak bakıldığında Gaziantep, ülkemizin en önemli kalkınma projelerinden biri olan GAP'ın giriş kapısı olmakla birlikte ekonomik açıdan çevresindeki birçok ilin kalkınmasına pozitif yönde katkı sağlamaktadır. Son zamanlarda turizm açısından değerlendirildiğinde önemli yatırımların olduğu görülmektedir (Kurlan,1984:419). Gaziantep insanının girişimci ruhu sanayisinin gelişmesine önemli katkı sağlamaktadır.

1.1. Araştırmanın Sorunsalı ve Problem Cümlesi

Yukarıda kısaca bahsedilen bu çalışmada Gaziantep ilinin sürdürülebilirlik açıdan değerlendirilmesi üzerinde çalışılmıştır. Sosyal, Ekonomik ve çevresel sürdürülebilirliğin önemi Gaziantep iline katkıları ve devamlılığındaki önemi vurgulamıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Projenin amacını şu şekilde sıralamak mümkündür;

- Kavram tanımlarını açıklamak.
- Sürdürülebilirliğin kente katkılarını gösterebilmek.
- Gaziantep ilini derinlemesine incelemek.
- Sürdürülebilirliğin sosyal, ekonomik ve çevresel faktörleriyle açıklamak.

1.3. Araştırmanın Önemi

Sürdürülebilirlik kavramı ülkenin gelişmişlik düzeyini artırmak açısından önemli bir yere sahiptir. Gelecek kuşakların sosyal, ekonomik ve çevresel etkenlerden daha iyi faydalanması için sürdürülebilir çalışmalar gerekmektedir. İç içe geçmiş halka şeklinde olan bu üç kavram daha iyi kullanıldığı takdirde il hudutlarında yaşayan hemşerilerimize önemli katkılar sağlayacak, bu konuda ulusal ve yerel çapta kamu politikalarına katkı sağlayacaktır.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmanın temel varsayımı araştırma süresince Gaziantep ilinin devam eden nüfus artışı, Suriyeli sığınmacı sayısı, sanayileşmenin devamı konularındaki eğilimin ivmesini muhafaza ettiği ve önümüzdeki 10-15 yıllık süreçte de değişim göstermeyeceği varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

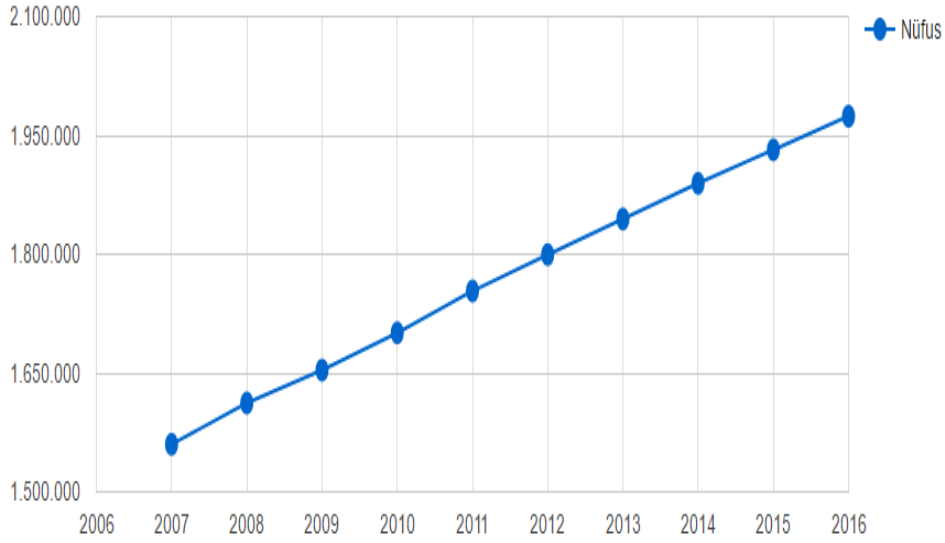
Araştırma Gaziantep ilini kapsamaktadır. Gaziantep ilinin sosyal, ekonomik ve çevresel sürdürülebilirliklerinin incelenmesi ile sınırlı tutulmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

GAZİANTEP İLİNİN ÖZELLİKLERİ

2.1. Gaziantep İlinin Nüfusu

Gaziantep nüfus olarak güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin en büyük, Türkiye'nin ise 8. Büyük şehridir. Gaziantep hızlı gelişim göstermekle beraber nüfusu, ekonomik yapısı, turizm faaliyetleri ve büyükşehir olmasından dolayı dünya üzerinde en eski yerleşim merkezlerinden birisidir. 1927 yılında gerçekleşen nüfus sayımına göre il nüfusu 214.499 ile geçen 90 yıl içerisinde % 920 gibi büyük bir artış göstermiştir. Gaziantep uzun yıllar nüfus artışı incelendiğinde Türkiye nüfusunun hızlı artışı üzerinde bir nüfus artışı gösterdiği (Ahmet Yesevi İlkokulu, 2015) görülmektedir. Bunun sebebi aşırı derecede göç alması ve doğurganlık oranının yüksek olmasıdır. 2016 yılı sonu itibariyle Gaziantep İli toplam nüfusu 1.974.244 kişiye ulaşmış bulunmaktadır.

Şekil 1. Gaziantep İlinin Nüfus Artış Grafiği

Hızlı nüfus artışı beraberinde bazı problemleri de beraberinde getirmektedir. Çarpık kentleşme, işsizlik, sosyal adaptasyon sorunları, kurumların aynı anda gelişime ayak uyduramaması, tüketimin ve çevre kirliliği mevcut problemlerin artmasına sebep olmaktadır.

Genel ve yerel yöneticilerin aldıkları tedbirlerin, bu problemlerin çözümünde önemli bir rolü bulunmaktadır. Gerekli tedbirlerin alınması kaydıyla, nüfusun bilinçli bir şekilde canlı tutulmasının ülke gelişimini olumlu yönde etkileyeceği değerlendirilmektedir.

2.2. Gaziantep İlinin Coğrafi Yapısı

Gaziantep ili Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin birleşme noktasında bulunan 36° 38' ve 37° 32' kuzey enlemleri ile 36° 28' ve 38° 01' doğu boylamları arasında bulunmaktadır. Gaziantep il topraklarının büyük bir bölümü GAP projesinde barındıran Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin batısında, bir kısmında da ülkemizin turizminin önemli bir cazibe bölgesi olan Akdeniz Bölgesi'nin doğusunda yer almaktadır. Gaziantep ilinin Güney'inde Suriye, Doğu'sunda Şanlıurfa, Kuzey'inde Kahramanmaraş, Batı'sında Osmaniye ve Hatay, Kuzey Doğu'sunda Adıyaman, Güney Batı'sında Kilis ili bulunmaktadır. Gaziantep ili ülke topraklarının yüz ölçümü olan 6887 km²'lik alanının yaklaşık %1'lik kısmını oluşturmaktadır. Şehir merkezinin deniz seviyesinden yüksekliği 850 metre olup genellikle engebeli bir arazi yapısına sahiptir. Ovalar il yüzeyinin %27'sini oluşturmaktadır (Gaziantep Ticaret Odası,2013).

Karasu, Araban sınırlarından geçip Fırat'a dökülür. Bozatlı Deresi ise Sof Dağından başlayıp Yavuzeli sınırlarından Fırat'a karışır. Nizip Çayı da aynı şekilde Fırat'a karışır. Gaziantep'in diğer önemli akarsuları ise Alleben Deresi, Karaçay ve Balık Suyu' dur. Şehirde çok sayıda pınar bulunmaktadır. Ancak şehirde doğal göl bulunmamaktadır. Bundan dolayı şehirde yapay göller ve barajlar inşa edilmiştir. Alleben Deresi Şahinbey ve Şehitkâmil ilçelerini birbirinden ayırır. Şehir merkezinde doğal orman bulunmamaktadır. Dülükbaba, Burç, Gerciğin ve Yamaçtepe ormanları gibi yapay ormanlar oluşturulmuştur (Gaziantep Ticaret Odası,2013).

2.3. Gaziantep İlinin İklimi

Türkiye'deki konumu itibariyle Gaziantep ilinde Akdeniz iklimi ve Karasal iklimin karışımı etkili olmaktadır. Gaziantep ilinin güney ve batı kesimleri Akdeniz iklimi etkisi altındadır. Bu bölgede genel olarak yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve yağışlıdır. Özellikle yaz mevsimi çok sıcak ve kış mevsimi ise soğuk ve yağışlı geçmektedir. Meteoroloji verilerine

göre Gaziantep ilinin en yüksek sıcaklık değeri 44 °C, en düşük sıcaklık değeri ise -17,5 °C olarak ölçülmüştür. Gaziantep ilinde yağış en çok kış aylarında ve ilkbahar aylarında görülür. Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül ayları Gaziantep'in en az yağış aldığı aylardır. En çok yağış aldığı aylar ise Aralık-Şubat arasında alır. Mevsim değişimlerinde ise gece ve gündüz arasında büyük bir sıcaklık farkı vardır. Şehirde deniz olmaması nedeniyle nem oranı oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bundan dolayı hava çok sert değildir (Gaziantep Ticaret Odası,2013).

2.4. Gaziantep İlinin Ekonomisi

Gaziantep ulaşım imkânları, liman kentlerine yakınlığı, sınır kapıları yakınlığı ve Gaziantep insanının girişimci ruhu nedeniyle ekonomik yönden Türkiye'nin önde gelen kentlerinden birisidir. Gaziantep'teki başlıca önemli geçim kaynakları; sanayi, ticaret, tarım, hayvancılık, el sanatları ve enerji kaynaklarıdır. Yer altı kaynakları bakımından oldukça fakir olan Gaziantep'te manganez, boksit ve fosfat çıkarılır. Bölgedeki konumu bakımından GAP'ın giriş kapısı, sanayisi ve ticari kapasitesi ile GAP'ın en önemli merkezi olan Gaziantep, ekonomik ve kültürel yönden çevresindeki birçok şehri etkisi altında tutmaktadır (Ahmet Yesevi İlkokulu, 2015).

Gaziantep insanının girişimci ruhu ekonomiyi olumlu yönde etkilemektedir. Bu sayede kentin ekonomik açıdan kalkınmasına imkân sağlamaktadır.

Şehrin sanayisi ülke ekonomisini de etkilemektedir. Gaziantep' de 5 adet Organize Sanayi bulunmakta ve 6. Organize Sanayinin hazırlığı yapılmaktadır. Bu sayede yeni iş potansiyeli meydana gelmektedir.

Gaziantep ithalat ve ihracat verilerine bakıldığında ise il düzeyinde geçici dış ticaret verilerine göre 2017 yılı Nisan ayı için 550 Milyon Dolarlık ithalat rakamı 456 milyon Dolar olarak gerçekleşti. Bu değerlerle Gaziantep, Nisan ayında ihracatta 5, ithalatta tüm iller içinde 6. sırada yer aldı. İhracatta ilk dört il sırasıyla İstanbul, Bursa, İzmir ve Kocaeli olurken ithalatta ise sıralama İstanbul, Ankara, Kocaeli, İzmir ve Bursa olarak gerçekleşti. 2017 yılı ilk dört ayında Gaziantep'in toplam ihracat rakamı 2 milyar 192 milyon Dolar olarak gerçekleşirken dört aylık ithalat 1 milyar 618 milyon Dolar oldu. Gaziantep, 2017 yılının ilk dört ayında en çok ihracatı Mart ayında gerçekleştirdi (Tüik,2017).

2.5. Gaziantep İlinin Sanayisi

Gaziantep Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde yetişen ürünlerinin hemen hemen hepsinin işlendiği, iç ve dış piyasaya sunulduğu önemli bir sanayi ve ticaret merkezidir. Gaziantep ili sanayi ve ticarete yurt genelinde 5. Sırada olup Türkiye'nin en büyük sanayi sitelerinden birisine sahiptir. 5 adet Organize Sanayi Bölgesi, birçok sanayi alanları, serbest bölgesi, küçük sanayi siteleri, jeopolitik konumu ve liman kentlerine yakınlığı ile Türkiye sanayisi ve ticaretinde çok önemli bir noktadadır. Gaziantep'teki en önemli sanayi dalları pamuk ve akrilik iplik, halı, irmik, un, makarna, gıda maddeleri, bitkisel yağ, plastik, deterjan üretimi ve deri üretimidir. Ayrıca 6. Organize Sanayi Sitesinin hazırlıklarına başlanmıştır. Gaziantep'in ülke çapında ihracat payı %13'tür. Ayrıca kent, antepfıstığı üretim ve ihracatının %90'ı, kuruyemiş işleme ve ihracatının %85'ini, makarna işleme ve ihracatının %60'ını, pamuk ipliği imalat ve ihracatının %45'ini ve havlu imalat ve ihracatının %10'unu elinde tutuyor (Ahmet Yesevi İlkokulu, 2015). Ayrıca 14 milyar dolarlık halı ve zemin kaplamaları ihracatında Çin'den sonra 2 milyar dolarla ikinci sırada yer alan Türkiye'de halı üretiminde en önemli şehir Gaziantep'tir.

Gaziantep' deki belediyelerin uygulamış olduğu politikalar şehrin sanayisini olumlu yönde etkilemektedir. Merkez ilçe Şahinbey Belediyesi'nin bu noktada yapmış olduğu çalışmalar kalkınmaya önemli katkı sunmaktadır. Eski garajlar denilen bölge başta olmak üzere çarpık kentleşmenin ve dar sokakların arasında bulunan oto sanayi dükkânlarını şehrin merkezinden alarak, 1016 işyerinden meydana gelen Şahinbey Oto Sanayi Sitesine taşımıştır. Bu sayede esnaflar modern iş yerleri ve ulaşımın kolay olduğu yerde çalışmalarını sürdürmektedirler. Eski dükkânlar ise kentsel dönüşüm alanı kapsamına alınarak yıkımlarına başlanmıştır.

Şekil 2. Şahinbey Oto Sanayi Sitesi

Şahinbey Belediyesinin yapmış olduğu Oto Sanayi Sitesinin yanına yapmış olduğu önemli projelerden biriside Oto Galericiiler Sitesidir. Oto Galericiiler sitesiyle modern iş yerleri ile birlikte esnaflar ulaşımın kolay olduğu mekânda faaliyetlerine başlayacaklardır.

Şekil 3. Şahinbey Oto Galericiiler Sitesi

Belediyelerin bu ve buna benzer proje faaliyetlerinde bulunması şehrin sürdürülebilir sanayini olumlu olarak etkilemiş olacaktır.

2.6. Gaziantep İlinde Tarım ve Hayvancılık

Gaziantep topraklarının yaklaşık ¼'nü tarım yapılabilir bakımından elverişli olup aynı zamanda bu toprakların 1/5'i ülkemizin en önemli su kaynaklarından biri olan Fırat Nehri sularından faydalanılır. Sulama yapılan bu verimli topraklardan, başta antepfıstığı, zeytin ve üzüm olmakla birlikte pamuk, mercimek, buğday, arpa ve ekonomik açıdan yüksek değere sahip olan sanayi ürünleri yetiştirilebilmesi ile Gaziantep, ülkemizin en önemli üretim limanlarından biri konumundadır. Mera alanlarının verimi düşük olduğu için kentte daha çok küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapılmaktadır. Ortadoğu üreticilerine şehirden çok sayıda canlı hayvan ihracatı yapılmaktadır (Gaziantep Sanayi Odası, 2009). Devlet tarafından sağlanan destek ile birlikte hayvancılık faaliyetleri ilde artmaktadır.

2.7. Gaziantep İlinde Turizm

Gaziantep çok önemli bir turizm merkezidir. Tarihi, kültürü, yerel zenginlikleri, gastronomi kenti oluşu ve sınır şehri olması nedeniyle turizm açısından önemli bir il konumundadır. Tarihi ve kültürü olarak birçok topluluğa ev sahipliği yapan coğrafyada bulunması nedeniyle öne çıkmaktadır. Ulaşım faaliyetleri bakımından Akdeniz'den ve Güneyden batıya, doğuya ve kuzeye uzanan yolların kavşağında olması, Tarihi İpek yolunun da şehirden geçmiş olması sebebiyle şehrin önemini ve canlılığını sürekli olarak korumasını sağlamaktadır. Osmanlı döneminden kalan birçok medrese, cami, han ve hamam yapılması, şehir aynı zamanda üretim, ticaret ve el sanatları alanında da ilerlediği görülmektedir. Gaziantep'in gezilip görünmeye değer tarihi ile turistik ve doğal güzellikleri, Kurtuluş Savaşı ve Antep savunması hatıraları, camileri, medreseleri, tarihi Antep evleri, yaylaları, ovaları, ören yerleri, leziz yemekleri, eşsiz el sanatları, türbeleri, hanları, hamamları, kастelleri, kiliseleri, adını verdiği baklavası ve fıstığı, sanayisi, insanların kendine has çalışkanlığı ve sıcaklığı ile geçmişin ve geleceğin bir arada yaşandığı Gaziler şehridir (Gaziantep Sanayi Odası, 2009).

Ulaşım ağının gelişmesi turizm faaliyetlerini artırmaktadır. Şehirde havaalanı bulunmakta ve yoğun bir şekilde hizmet vermektedir. Aynı zamanda şehirdeki belediyelerin ve turizm özel sektörlerinin uygulamış olduğu politikalar şehre turist çekme yönünde önemli katkılar sağlamaktadır. Bu uygulanan politikaların devamlılığı şehrin ekonomisini sürdürülebilirlik noktasında katkı sağlayacaktır. Gaziantep ilinin Dünya Yaşayan Kültür Mirası

içerisine alınması ile birlikte Gastronomi merkezi haline gelmiştir. Bu sayede Gaziantep mutfağı hem ülke geneline hem de Dünya'nın çeşitli ülkelerine tanıtılmaktadır. Bunun etkisiyle Gaziantep'e önemli oranda yerli ve yabancı turistler gelmekte ve şehrin ekonomisinin canlı tutulmasını sağlamaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK NEDİR?

Sürdürülebilirlik “daimi olma durumu” olarak isimlendirilebilir. Sürdürülebilirlik kalkınma açısından önemli bir yere sahiptir. Bunun için belediye projeleri ve sanayicilerin girişimleri illerin sürdürülebilir kalkınma için geleceğe ışık tutması oldukça önemlidir.

Ekolojik açıdan ise biyolojik sistemlerin çeşitliliğinin ve üretkenliğinin devamlılığının sağlanması demektir. Üretkenliğin olduğu bir şehirde birçok olumsuzluklar engellenmektedir.

Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun 1987 yılında yayımlanmış olduğu rapora göre: "İnsanlık, gelecek kuşakların ihtiyaçlarına cevap verme yeteneğini tehlikeye atmadan, günlük ihtiyaçlarını temin ederek, kalkınmayı sürdürülebilir kılama yeteneğine sahiptir" (BM,1987).

Sürdürülebilir kalkınma, ekonomik ve refah seviyesini artırma çabalarını, çevreyi ve yeryüzünde yaşayan insanların yaşam standartlarını koruyarak ve yükselterek gerçekleştirme çabası içerisindedir.

Sürdürülebilir Kalkınma çevre ve insan merkezli olarak değerlendirilmektedir. Doğal çevrenin korunmasının yanında ekolojik ve sosyal kalkınmanın birbirinden ayrılmaz bir parçalar olduğu görülmektedir.

Sürdürülebilir gelişmenin sağlanabilmesi için çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirliğinde sağlanmış olması gerekmektedir. Çevresel sürdürülebilirlik için en önemli faktör yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması gerekmektedir. Birbirine iç içe geçmiş halka şeklinde olan sosyal, çevresel ve ekonomik sürdürülebilirlik insan yaşamının ferah düzeyini artıracaktır. Çevresel sürdürülebilirliğin sağlanmasında en önemli etmenlerden birisi de insanların çevreye karşı duyarlı olması gerekmektedir. Sağlıklı toplumların oluşmasında önemli oranda katkı sağlayacaktır.

Günümüzde sürdürülebilirlik kavramı güncel olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde yapılan yatırımların geneli sürdürülebilirlik kavramı üzerinde durmaktadır. Sürdürülebilir yatırımlar ekonomik kalkınmada önemli bir yere sahiptir.

Sürdürülebilir yaşam için çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirlik olarak 3 temel unsur vardır. Ekonomik açıdan yatırımların sürdürülebilir olabilmesi için çevreye ihtiyaç

vardır. Çevresel sürdürülebilirlik açısından bilinçli bireylerin yanında ekonomik refah düzeyinin artması içinde sosyal sürdürülebilirliğe ihtiyaç vardır.

Sürdürülebilirliğin sağlanması ile çevre için ekonomik, fiziksel, ekolojik, kültürel ve sosyal çalışmaların yapılması gerekmektedir. Çevresel sürdürülebilirlikte ekosistemin ve doğal kaynakların korunmasına önemli katkı sağlayacaktır. Doğal kaynakların verimli kullanılması gelecek dönemlere aktarılması açısından oldukça önemlidir. Bununla birlikte tarihi kültürümüzün gelecek nesillere aktarılması ancak sürdürülebilirlik ile olacaktır.

Şekil 4. Sürdürülebilir Yaşam

Teknolojinin gelişmesi ve doğal kaynakların hızla tükenmesi ile insanların yaşam biçiminde değişimler görülmektedir. Bunun etkisiyle sosyal yapı ve toplumsal yaşam değişmektedir. Yaşam standartlarının değişmesi geleneksel konutların korunmasını engellemektedir. Yaşam kalitesinin geleneksel yapı ve çağdaş yapıyla beraber olması gerekir. Bununla beraber tarihi yapıların gün yüzüne çıkması ve gelecek kuşaklara aktarılması gerçekleşmiş olacaktır. Son yıllarda geleneksel ve tarihi yapıların korunması projeleri artmaktadır. Gaziantep Şahinbey Belediyesi'nin yapmış olduğu Yazıcık Konutları bunun en güzel örneğidir.

Yaşam alanlarının oluşması ile birlikte geleneksel yapıların çoğu müze ve kültür evi olarak kullanılmasına yol açmaktadır. Bunun için en önemli çalışma restorasyon faaliyetleridir. Restore çalışmalarına önem verilerek tarihin gün yüzüne çıkması sağlanmalıdır.

Sosyal ve kültürel süreklilik için uygulanan stratejiler yapı sektörüyle birleştiğinde tarihi yapıların korunması ile birlikte sağlıklı ve yaşanılabilir çevreler oluşturulmuş olur. Bugün bile tarihin derin izlerini taşıyan Şehreküstü semti ve konakları restore edilen haliyle ve verilen fonksiyonlar ile tarihten günümüze ışık tutan, köprü vazifesi gören ve sürdürülebilirlik noktasında tarihi güzelliği bozulmadan güzel bir kullanım örneği sergilemektedir (Dikmen ve Özçetin, 2012).

Son zamanlarda herkesin düşündüğü ve ihtiyaç duyduğu bir ifade olan sürdürülebilirlik, ekonomi, eğitim ve şehrin ulaşımı gibi kavramlarla anıldığında ise insanların istikbali, geleceği söz konusu olmaktadır. Bir millet, sürdürülebilir başarılı bir plan ve program uygulamadığı sürece o milletin istikbali de söz konusu olamaz. Dolayısıyla Gaziantep için sürdürülebilir ekonomi, sürdürülebilir eğitim, sürdürülebilir kültür, sürdürülebilir turizm ve sürdürülebilir bir ulaşım ağı için uzun süreli programların varlığına ihtiyaç vardır.

Gaziantep büyük bir şehir olup daha da büyümeye devam ediyor. Bölgede güzide bir şehir olması, iş imkânı, sosyal ve sağlık imkânlarının iyi olması çevre illerden göç almasını sağlamaktadır. Bu da eğitim, kültür ve ulaşım başta olmak üzere birçok alanda sorunlara neden olmaktadır.

3.1. Nüfus Artışının Sürdürülebilirliğe Etkisi

Nüfusun artmasından dolayı çevrenin kendini yenileme özelliği bir ihtiyaç haline gelmiştir. İnsan nüfusunun artmasıyla beraber doğal kaynaklar hızla tüketilip azalmaktadır. Küresel iklim değişikliği insan nüfusundaki artıştan etkilenmektedir. Bunlar biyo çeşitliliğin azalmasına ve türlerin yok olmasına neden olan faktörlerdir. Ancak uygulanan bilinçli politikalar olumsuzlukları gidermekte ve nüfusun canlı tutulmasını pozitif yöne doğru çekmektedir (Fen Okulu,2015).

Gaziantep nüfus artışı bakımından birçok ilden ileri olduğu gibi Türkiye'nin de ilerisinde yer aldığı görülmektedir.

Gaziantep doğudan aldığı göç ve Suriye’deki iç savaştan kaçıp ülkemize sığınan misafirlerimizin de büyük bir bölümü ilimizde yaşamaktadır. Bu durum ilimizin ekonomisini ve yaşam kalitesini etkilemektedir. Nüfus artışı birçok problemi de beraberinde getirmektedir. Bunlar eğitim, sağlık, ulaşım, temizlik, işsizlik, barınma(konut) ve sosyolojik uyum gibi benzeri konularda olumsuz yönde etkilemektedir.

Ülkelerin nüfus dengelemeye yönelik politikaları olsa da, küresel politikalar izlenmelidir. Her ülkenin kültürel ve ekonomik değerleri nüfus üzerinde etkilidir. Bunlardan ayrı, toplumların inançları ve eğitim seviyeleri de nüfus üzerinde etkilidir.,

3.2. Kentlerin Sürdürülebilirliğe Etkisi

İnsanların yaşamları açısından en önemli faktörlerden birisi de kentsel yaşam alanlarıdır. Nüfus artış hızının yüksek olması nedeniyle kentlerde çarpık yapılar giderek artmaktadır. Çarpık yapıların artması birçok sorunu beraberinde getirmektedir. Bunun için genel ve yerel idarecilerin önemli oranda önlem almaları gerekmektedir. Gaziantep ili çarpık kentleşmenin fazla olduğu kentlerdendir. Bundan dolayı ulaşım, altyapı, eğitim ve sağlık problemlerini beraberinde getirmektedir.

Sürdürülebilir kentsel gelişmeyi oluşturabilmek için doğal yaşam alanları, su kaynakları ve biyolojik çeşitlilik korunmalı; geniş yeşil alanlar artırılmalı ve geri dönüşüm programları uygulanmalıdır.

Şekil 5. Yazıcık Kentsel Dönüşüm Alanı

Plansız kentleşme, işsizlik, eğitim, trafik, hava kirliliği, zehirli atıklar, yeşil alan ve orman talanı, tarihi dokunun bozulması, yanlış yatırımlar, barınma ve güvenlik problemlerini beraberinde getirir. Ancak Gaziantep son yıllarda hızlı nüfus artışına maruz kalsa da alınan tedbirlerle bu problemler önemli ölçüde azalmıştır.

Gaziantep bu hızlı değişimin önüne geçmek için sürdürülebilir kent projeleri uygulamakta olup ilde kentsel dönüşüm faaliyetleri önemli oranda uygulanmaktadır. İldeki en önemli kentsel dönüşüm uygulamasını Şahinbey Belediyesi yapmaktadır. Belediyenin yapmış olduğu kentsel dönüşüm faaliyetleri kapsamında 6.710 evi kamulaştırarak yıkımını gerçekleştirmiştir. Aynı zamanda belediyenin yapmış olduğu 10.000 konut şehrin konut problemlerine çözüm olmuştur. Bu sayede yeni ulaşım yolları, modern konut alanları ve yeşil alan çalışmaları şehre önemli etki sağlamaktadır.

Şekil 6. Kentsel Dönüşüm Alanı

3.3. Teknolojik Gelişmelerin Sürdürülebilirliğe Etkisi

Son dönemlerde bilimsel ve teknolojideki değişim ve gelişmelerin artış göstermesi ve insan hayatını kolay hale getiren sayısız makinelerin kullanım alanına girerek faaliyet göstermesi fosil yakıtlardan kazanılan enerjinin daha fazla kullanılmasının yolunu açmıştır. Teknoloji alanındaki gelişmeler ekosistemde geri dönüşümü mümkün olmayan bozulmalara

sebebiyet verebileceğinden teknolojinin bilinçli bir şekilde kullanılması hayati derecede önem taşımaktadır (Demir,2013).

Son zamanlarda Dünyamız hızla gelişmesi ile birlikte değişim göstermektedir. Hızla gelişim gösteren teknoloji, hayatımıza gün geçtikçe çok sayıda yenilik ve özellik getiriyor. Üretim, sanayi ve ticaret kenti Gaziantep'te sanayiciler üretmeye ve ihracat yapmaya devam etmektedir.

Gaziantep'te insanların girişimci ruhlu olması ve sanayicilerin içinde buldukları durumlarını hiçbir şekilde yeterli görmeden, daha fazla üretim, daha fazla ihracat ve daha fazla istihdam için gayret sarf ederek, Gaziantep'i ve Türkiye'yi daha ileri seviyelere taşımak için var güçleriyle çalışma azmiyle devam etmektedir.

Ülkemizin komşu ülkelerin de yaşadığı savaşa, olumsuz durumlara rağmen katma değerli ve yüksek teknoloji ürünler üretmek ve ihraç etmek için çaba sarf edilmektedir. Bunu gerçekleştirmenin yolu da daha fazla AR-GE, daha fazla ihtiyaca cevap veren ürün daha fazla katma değeri yüksek ürün üretmeden geçtiğinin bilinciyle çalışıyor, buna göre yeni projeler geliştiriliyor.

Milyonlarca lira verilip çok değerli makineler alınıp, bu makineleri verimli bir şekilde kullanacak elemanlara eğitim verilmeden o makinelerin başına geçirildiği takdirde çok büyük problemlerle karşı karşıya gelinmektedir. Dolayısıyla bu makineleri yazılımları ve teknolojiyi kullanacak kaliteli elemanları yetiştirmek için eğitime, özellikle de mesleki eğitime büyük ihtiyaç var. Bu ihtiyacı göz önünde bulundurarak Gaziantep Sanayi Odası Mesleki Eğitim Merkezi kuruldu. Buradaki meslek atölyeleriyle sanayiye nitelikli elemanlar kazandırmaktadır.

Ülkemizin gelişmiş dünya ülkeleriyle rekabet edebilmesi için sanayide 4.dönem yani sanayi 4.0'a göre projeler geliştirmesi gerekiyor. Bu bağlamda bilgi-iletişim teknolojileri ile makinalara yönelmelidir. Başarıyı elde etmek için sanayi 4.0'ı çok iyi değerlendirmeli ve buna göre yatırımlara hız verilmelidir (Gaziantep Sanayi Odası, 2017).

E- ticaret oldukça önemli bir konu ve buna gereken önemin verilmesi önem arz etmektedir. Günümüzde artık her şey dijitale dönüşmüş durumda. Hızla gelişen ve değişim gösteren bu dijital zamana uyum sağlamak oldukça zordur. Sanayiciler çalışmalarını, üretimlerini bu teknolojiye göre yapmalıdır. Bu nedenle 2006 yılında hayata geçirilen "İnovasyon Vadisi Gaziantep" projesi uygulanmaktadır (Gaziantep Sanayi Odası, 2017).

Türkiye' de KOSGEB tarafından verilen Girişimcilik kursları bakımından Gaziantep en fazla sertifika dağıtılan şehir haline gelmiştir. Bu noktada en önemli projeyi destekleyen kurum

ise Şahinbey Belediyesi' dir. Belediyenin KOSGEB ile birlikte bu zamana kadar 856 kişiye Girişimcilik Sertifikası verilmiştir.

3.4. Tarımın Sürdürülebilirliğe Etkisi

Günümüz teknolojisinin hızlı bir şekilde gelişmesi ile makinalı tarım faaliyetleri gittikçe artmakta ve bu durumda insan gücüne çok fazla ihtiyaç kalmamıştır. Makinaya dayalı tarımın gün geçtikçe gelişme göstermesi geleneksel tarım faaliyetlerine kıyasla çok daha ileri düzeyde verim elde edilmektedir.

Çevre kirliliğinin önüne geçmek ve tarım alanlarının verim düzeyini korumak ve iyileştirmek amacıyla çevre dostu tarım yöntemleri geliştirilerek uygulanmalıdır. Bunun için toprak, su, hava bilinçli bir şekilde kullanarak ekosisteme olumsuz etkileri olmayan devamlılığı olan tarım gibi üretim yöntemleri üzerinde çalışmalar yapılmalıdır. Üretici kişilerin bugüne kadar uyguladıkları oldukça kimyasal gübre ve ilaç kullanımına endeksli tarımsal sistemleri terk ederek, tarım alanlarına uygun yeni üretim yöntemlerini kullanmaları gerekmektedir (Demir,2013).

Sürdürülebilir tarım politikasında bilinçli tarım verimi arttıracaktır. Gaziantep'te Antep fıstığı ağaçlarına yapılan yanlış budama ve aşılama teknikleri üzerinde yapılan bir çalışma ile doğru tekniklerin çiftçiye öğretilmesi sonucu ağaç başına yüzde 40'luk verim kaydedilmiştir.

Gaziantep ilimizde sürdürülebilir tarım için kaliteli tohum ve kaliteli gübre çalışmaları yapılmaktadır. Belediyeler ve Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü vatandaşa destek vermektedir. Ayrıca ilde her sene Tarım Fuarı açılmaktadır ve bölge halkının bilinçlenmesinde önemli yer almaktadır.

3.5. Ekosistemdeki Bozulmaların Onarılması

Doğal çevreden ve insan etkisinden kaynaklanan ekosistemin bozulması insan yaşamını olumsuz yönde etkilemektedir. Ekosistemin bozulmasını engellemek amacıyla bazı önlemler alınmaktadır. Ekosistemin bozulmasını önlemek amacıyla yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması gerekmektedir. Bu sayede ekosisteme verilen zarar en aza inmiş olacaktır. İnsanlarımızın bilinçlendirilmesi ile doğal kaynakları tasarruflu kullanılması oldukça önemlidir.

Gaziantep güneş enerjisi potansiyeli bakımından yüksek olmasına rağmen pek fazla kullanılmamaktadır. Son yıllarda güneş tarlaları oluşturmak suretiyle bu enerjiden faydalanma yönünde gidilmektedir. Bu amaçla Gaziantep ili Şahinbey Belediyesi'nin Sırasöğüt, Budak, Ufacık, Bostancık ve Sarıbaşak mahallelerine güneş tarlası izni verildi. Bu mahallelerde toplam 58.2 hektarlık alan güneş tarlası olarak kullanılacaktır. Şehrin Nurdağı ilçesi Kartal köyü mevkiisin de projelendirilen Rüzgâr enerjisi santrali önemli oranda enerji olanağı sağlayacaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

EKONOMİK AÇIDAN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

4.1. Ekonomik Açıdan Sürdürülebildiğın Önemi

Gaziantep, Güneydoğu Anadolu'nun en gelişmiş ilidir ve önemli bir ticaret merkezidir.

Toprak yapısı bakımından Gaziantep çok çeşitli tarım ürünlerinin yetiştirilmesine oldukça uygundur. Dağlık arazilerde kuru tarıma dayalı, düzlük ovalarda ise sulu tarıma dayalı faaliyetler görülmektedir. Gaziantep merkez, İslahiye, Oğuzeli ve Nizip'teki üzümüne dayalı tarım alanları; Yavuzeli, Araban ve Nizip'te bulunan Antepfıstığı tarım alanları bakımından oldukça zengindir. Antepfıstığı tüm Dünya ülkelerine güneydoğunun incisi olan Gaziantep'ten yayılmıştır. Ağaçlarda yetişen fıstık Menengiç ağacının aşılınması sonucu elde edilmektedir. Türkiye'nin fıstık üretiminin yaklaşık %50-75'i Gaziantep'ten sağlanmaktadır. Sebze ise önemli oranda domates olmak üzere kabak, patlıcan, salatalık, turp ve diğer ürünler olarak tahmini 250 tonu bulmaktadır. Ayrıca arpa, buğday, nohut, pamuk, mercimek, soğan ve susam istihsal edilmektedir. Bunların dışında kayda değer nar, erik, ceviz, incir ve zerdali tarım alanları da mevcuttur.

Hayvancılık faaliyetlerine bakıldığında yayla ve dağlık alanlarda hayvancılık yapılmaktadır. Büyükbaş hayvancılığa nazaran küçükbaş hayvancılık daha çok yaygındır.

Ormancılık faaliyetleri yönünden fakir olan Gaziantep orman alanı %17 görülmektedir. Gaziantep'in endüstriye ve ısınmaya dayalı odun ihtiyacını gidermek oldukça zordur.

Maden kaynakları bakımından Gaziantep tıpkı orman alanları bakımından fakirdir. Çıkarılan madenler arasında az da olsa manganez, krom ve fosfor tuzu çıkarılmaktadır.

Sanayi bakımından dokuma, iplik, un, sabun, deterjan, plastik, deri, bisküvi, çimento, salça ve yağ fabrikaları ön sırada yer almaktadır.

Ulaşım imkânları Gaziantep ilinde oldukça zengindir. Gaziantep'te kara, hava ve demiryolu ulaşımı mevcuttur. Güney-Kuzeydoğu doğrultusunda karayolu, Akdeniz'in doğusu ve Güneydoğu Anadolu bağlantı yolları olarak E-24 karayolu bulunmaktadır. E-24 karayolu trafik bakımından oldukça yoğundur. Doğu bölgelere ise 6 nolu devlet yolu ile ulaşım sağlanmaktadır. Gaziantep-Şanlıurfa arası kalan otoyol için 1993 yılında etüt çalışması

yapılmış ve tamamlanıp hizmete sunulmuştur. Ulaşım ağının gelişmiş olduğundan dolayı ticari faaliyetleri pozitif yönde etkilemektedir (Coğrafya Dünyası,2012).

Gaziantep ili Oğuzeli ilçesi sınırları içerisinde havaalanı bulunmaktadır. Havaalanında dış hatlar mevcuttur. Havaalanının bulunması yerli ve yabancı turistlerin şehre gelmesinde önemli oranda katkı sağlamaktadır. Gaziantep sınırları içerisinde bulunan demiryolu bağlantıları önemli oranda yük taşımacılığına katkı sağlamaktadır.

Bütün bunlar Gaziantep ilinin sürdürülebilir ekonominin ve kalkınmanın sağlanmasında önemli rol oynamaktadır.

Sürdürülebilir ekonomiye ivme kazandıran belediyeler çalışmalarını giderek arttırmaktadırlar. Örnek olarak Şahinbey Belediyesi yapmış olduğu Şahinbey Sanayi Sitesi ve Şahinbey Oto Galeriler Sitesi projeleriyle esnafın daha modern iş yerlerinde çalışmalarına imkân sağlamaktadır. Bu sayede esnafların kazanç olarak daha fazla kazandıkları ve Gaziantep ekonomisine önemli katkı sağlamaktadır.

4.1.1. Altyapı Yatırımları

Gaziantep Su ve Kanalizasyon İşleri Genel Müdürlüğü tarafından (teknik olarak mümkün olmayan yerleşim yerleri ve yeni yapılaşan yerleşim yerleri hariç) Gaziantep il genelindeki tüm yerleşim yerlerindeki nüfusun %100'üne 4.000 km kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilmektedir. Gaziantep ili; ilçe merkezlerinde yaşayan nüfusun (2016 yılı 9 ilçe merkezi nüfusu= 1.974.244 kişi) % 91,19'unun (1.533.799 kişi) atık suyu arıtılarak alıcı ortama deşarj edilmektedir. Gaziantep il genelinde; 1 adet biyolojik, 4 adet ileri biyolojik ve 10 adet paket atıksu arıtma tesisi olmak üzere toplam 15 atık su arıtma tesisi bulunmaktadır (Csb,2015).

Şekil 7. Gaziantep Su ve Kanalizasyon İşleri Genel Müdürlüğü Atık Su Arıtma Tesisi

Atık suların yeniden dönüşümü ve tekrar kullanılması ile ilgili yürütülen bir çalışma bulunmamaktadır.

İlimizde içme ve kullanma suları Kartalkaya Barajından ve kuyulardan sağlanmaktadır. İlimizde evsel atık suların arıtılması için; 1 adet biyolojik 4 adet ileri biyolojik ve 10 adet paket arıtma, 1 adet Organize Sanayi Bölgesine ait atık su arıtma tesisi, 13 adet münferit olmak üzere 29 adet arıtma tesisi mevcuttur (Csb,2015).

Küresel ısınmanın artması ve doğal kaynakların azalmasından dolayı gerekli tedbirler alınması gerekmektedir. İnsanlarımızın doğal kaynaklarımızı daha doğru kullanması için bilgilendirme toplantıları düzenlenmelidir. Aynı zamanda geri dönüşüm çalışmalarının artması ile beraber arıtma tesislerinin çoğaltılarak kaynakların yeniden kullanılması sağlanmalıdır. Kaynak israfının azaltılması ile ilgili insanlarımızı eğitimi verilmesi gerekmektedir.

4.1.2. Enerji

Enerjinin ve yenilenemeyen kaynakların küresel çerçevede hızla azalması yeni bir yaklaşım meydana getirmesi sürdürülebilirliğin önemli bir temel bileşenidir. Atık kaynakların tekrar tekrar kullanımı veya dönüştürülmesi ve toplam malzeme tüketiminin azalmasına neden olmaktadır. Sürdürülebilir kaynak tüketiminin en önemli stratejileri; azaltma, yeniden kullanım

ve geri dönüşümdür. Azaltma çalışmaları ile malzeme kullanımı azaltmak, var olan kaynak ürünlerini korumak ve ömürlerini uzatmak, ürün yapımıyla ilgili sanayi atıklarının azaltılmasından söz edilmektedir. Yeniden kullanım stratejisi; ürünün aynı döngü içinde tekrar kullanım olarak bilinmektedir. Geri dönüşüm stratejisinde, kaynakların atık ürünlerden tekrar üretimi gerçekleşmektedir. Geri dönüşüm faaliyetlerinin başlaması ile doğaya verilen zarar önemli oranda azaldığı görülmektedir (Kentleşme Tematik Grubu,2004).

Bu stratejilerin yanında, atık depolama sisteminde enerji veya hammadde çıkarımı, kaynakların korunmasında ve çevreye verilen zararın azalmasında önemli bir yere sahiptir.

Bütün bunların yanında enerji tasarrufu çok önemli noktaya gelmiştir. Vatandaşlarımız bu konuda bilgilendirilmesi gerekmektedir. Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması artarak devam etmesi çok önemli fayda sağlayacaktır.

4.1.3. Girişim

Girişimci, fırsat ve tehditleri analiz eden, tehditleri de fırsata dönüştüren kişidir. Girişimci kişi üretimde tüketimde bilinçli olan kişidir.

2008 yılında ortaya çıkan ekonomik krizde dünyanın tüm ülkeleri olumsuz yönde etkilenmiştir. Ekonomik krize önlemler alan dünya ülkeleri çözüm yollarından birisi olarak girişimciliğe önem vermiştir.

İşsizlik oranının arttığı dünyada yeni iş fikirleri ve projeler genç girişimciler için fırsat ortaya çıkarmış olacaktır. Ülkemizde girişimciliğe verilen önemin artmasında işsizliğin düşmesinde önemli bir etmen olacaktır. Sürdürülebilir ekonomi için genç girişimcilerin katkısıyla alınacak yolda çok önemli etmen olacaktır.

Türkiye'deki işletmeler kurumsal stratejilerinde sürdürülebilir kalkınmaya önemli oranda yer vermeye başladığı görülmektedir. Sürdürülebilir kalkınma için ARGE çalışmalarının da artırılması sağlanmalıdır.

Türkiye'de son yıllarda ön plana çıkan girişimcilik çalışmaları ülke ekonomisinin gelişmesini sağlayan ve istihdama önemli katkı sağlamaktadır. Girişimcilik faaliyetlerinin desteklenmesi amacıyla KOSGEB, TÜBİTAK, belediyeler, eğitim kuruluşları ve dernekler hibe ve destek çalışmaları düzenlemektedir. Meslek yatırımcılar bu sayede ticari ağlarının gelişmesine katkı sağlamaktadır. Türkiye'de Kasım 2014'te faaliyete başlayan "Özel Borsa"

sayesinde bu alanda gelişim göstermektedir. Bütün bu yenilikler ise Türkiye’de girişimciliğin popülerliğini ve doğal olarak da geçmiş yıllarla karşılaştırıldığında girişimcilerin sayısının artışında etkili olduğu görülmektedir (Coşkun,2015).

Sanayisi gelişmiş olan Gaziantep ilimizde işsiz vatandaşların iş bulması ve proje üretkenliğini artırmalarına imkân sağlamaktadır. İlimizde 5 adet organize sanayisi bulunmakta olup sanayi sektöründe 140.000 kişi çalışmaktadır. Bu üretkenlikle birlikte ARGE çalışmaları artırılması sağlanmalıdır. ARGE çalışmalarının artmasıyla birlik de girişimcilik artacak ve işsizlik oranı en aza düşmüş olacaktır.

Gaziantep ilimizin jeopolitik öneminden de kaynaklanan ticari etkinler iş alanında farklı proje ve iş imkânların da girişimci sayısını artıracak ve verilen önemle birlikte tehditleri avantaja çeviren girişimci gençler ortaya çıkaracaktır.

Girişimcilerin katma değer duygularına önem verilmelidir. Sürdürülebilir girişimcilik sosyal, çevresel ve ekonomik etkilerin bir denge içerisinde olması gerekmektedir. Girişimcilerin yapmış olduğu çalışmalar da tek etmenin para olmamasına dikkat edilmelidir. Toplum içinde paradan çok daha önemli değerler olduğunun eğitim sisteminde en başından itibaren vurgulanması, sosyal ve çevresel bağlamda sorumluluklarımıza yönelik toplumsal bilincin sağlanması gerekmektedir (Coşkun,2015).

Sivil toplum kuruluşları, eğitim kurumları, belediyeler, özel işletmeler ve girişimciliği ilgilendiren tüm kurum ve kuruluşlar arasında girişimcilerin kendisi de dâhil olmak üzere, sürdürülebilirlik açısından koordinasyonun sağlanması, arama toplantılarının gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Girişimcilik faktörü için dile getirilen 6 alanda (destekleyici kültür, etkin politikalar, finans kaynağı, insan gücü, uygun pazar, kurumsal destek ve altyapı imkânları) girişimcilik ve sürdürülebilirliğin entegrasyonuna yönelik çalışmalar yapılması gerekmektedir.

Bu şekilde, rekabet avantajının taraflara karşı bireyselleştirildiği değil, tarafların paydaş olduğu ve ortaya çıkacak avantajın tüm paydaşları kazandırdığı daha sürdürülebilir bir geleceğe ilk adımların atılması gerekmektedir.

4.1.4. Turizm

Turizmin tarihi ve doğal güzelliklerin gelenek ve göreneklerin yerli veya yabancı insan kitlelerine sunulması olarak tarif edebiliriz. Kalkınmış ülkelerde ekonomi, eğitim, sağlıkla birlikte turizmle değişen ve gelişen zaman içerisinde önemli bir yere sahip olmuştur. Bir ülkenin fertlerinin vazgeçilmez bir unsuru olan milli ve manevi değerlerin tarih ve doğayla bütünleşip başka insanlarla paylaşılması, kültürlerin kaynaşması, kucaklaşması ve bunun neticesinde evrensel huzur ve barışın doğmasına vesile olunması bakımından turizm son derece önemlidir. İmkânlar çerçevesinde fiziki şartların bakım ve onarımı turizme vesile olan öğeye ulaşımın sağlanması yerli ve yabancı vatandaşların turizm unsurları konusunda bilgilendirilmesi ve bu konuda önemli adımların atılması gerekmektedir.

Gaziantep ilinde gastronomi ve kültür ağırlıklı turizm etkinlikleri olmasına rağmen, inanç turizmi, av turizmi, ornitoloji, olta balıkçılığı, gençlik turizmi ve spor turizmi gibi turizm etkinlikleri de yapılmaktadır.

Restorasyon çalışmaları tarihi dokunun gün yüzüne çıkmasında önemli faktördür.

Ayrıca Gaziantep Gastronomi dalında UNESCO tarafından Yaratıcı Şehirler Ağı' na dâhil edilmiştir. Bu sayede yerli ve yabancı turistlerin şehre gelmesinde önemli katkıları olmuştur.

Müzeler, Gaziantep İlinde başta yeryüzünün en büyük mozaik ve açık hava müzesi olan Zeugma Mozaik Müzesi olmakla birlikte çok sayıda devlet ve özel müze bulunmaktadır. Emine Göğüş Gaziantep Mutfak Müzesi, Ömer Ersoy Kültür Merkezi, Oyuncak Müzesi, Hasan Süzer Etnografya Müzesi, Gaziantep Savunması ve Kahramanlık Panoraması Müzesi, Medusa Cam Müzesi, Atatürk Anı Müzesi, Yesemek Açık hava Müzesi, Bayazhan Gaziantep Kent Müzesi, Gaziantep Arkeoloji Müzesi, Bakır Eserler Müzesi, Şahinbey Savaş Müzesi, İslam Bilim Tarihi Müzesi ve Gümrükhanı Yaşayan Müze bunlara örnek olarak gösterilebilir. Diğer Çekim Unsurları, Gaziantep ilinde bulunan kaleler, Türkiye' nin en geniş alanına sahip hayvanat bahçesi, kasteller, tarihi camiler, livas ismi verilen su kanalları, mesire alanları, yaylalar, tarihi antep evleri, bedestenler Erikçe Kent Ormanı Kayak Merkezi, Gaziantep Gezegen Evi ve Bilim Merkezi, Gaziantep Botanik Bahçesi, hanlar, hamamlar, yapay vadiler ve devasa parkların yanı sıra Gaziantep' in ülkenin en büyük sanayi ve ticaret şehirlerinden birisi olması diğer turizm çekim unsurları olarak gösterilebilir (Birdir ve Karakan,2015).

Gaziantep turizminin geliştirilmesi açısından mevcut ve potansiyel fırsatlarının değerlendirilebilmesi için öncelikle sahip olduğu tarihi, doğal ve kültürel kaynakların daha etkin kullanılması gerektiği, daha etkin tanıtım yapılması gerektiği, turizm alanında daha fazla yatırım yapılması gerektiği, kamu ve özel yöneticilerin turizm bilincinin artırılması gerektiği ve kültürel ve sosyal aktivitelerin artırılması gerekmektedir. Sonuç olarak, Gaziantep' in turizm arz potansiyeli güçlü bir yapıya sahip olup ilde turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi ve sürdürülebilirliği açısından bir destinasyonda olması gereken tüm şartlar mevcuttur. Gaziantep' in tarihi, kültürel, doğal öğeler yanında, zengin yöresel mutfağı ve el sanatları gibi güçlü turistik değerler yanında Güneydoğu Anadolu Bölgesine yapılan kültür turları güzergâhında yer almakta, ilin sanayide marka şehir olması dolayısıyla ili çok sayıda iş adamı ili ziyaret etmekte, ayrıca çok sayıda fuar, seminer, kongre düzenlendiğinden il için alternatif turizm potansiyeli oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra, marka şehir Gaziantep' e yapılan sağlık yatırımlarıyla çok sayıda sağlık amaçlı gelen ziyaretçi olduğu belirtilmektedir. Son olarak, ilin sahip olduğu özellikle doğal kaynakların av turizmi, olta balıkçılığı, ornitoloji, termal turizm gibi alternatif turizme elverişli olmasına karşın yeterince değerlendirilmediği belirtilmektedir. Gaziantep' in sahip olduğu zayıf yönler ve tehdit unsurlarına karşın İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü istatistikleri de ilde turist sayılarındaki artışı açıkça göstermektedir. Dolayısıyla, ilin mevcut kaynaklarını daha etkin kullanarak, tanıtıma ağırlık vererek ve alternatif turizm türlerini de canlandırarak ile gelen turist sayısında, konaklama sürelerinde, harcama miktarlarında artış sağlanabilecektir (Birdir ve Karakan,2015).

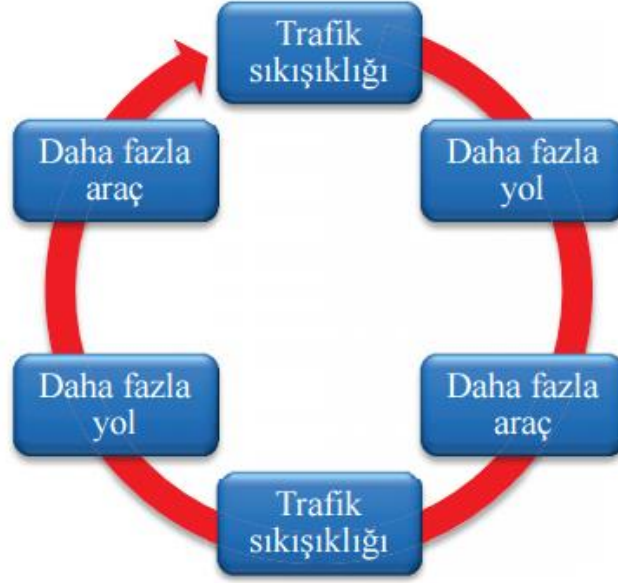
Şekil 8. Kültür Alanları

4.1.5. Ulaşım

Şehirlerimizin en önemli problemlerinden birisi de ulaşım"dır. Çarpık yapıların artması ulaşımı olumsuz etkilemektedir. Ulaşım problemlerini azaltmak için kentsel dönüşüm çalışmaları yapılmalıdır.

Gaziantep'in daha güzel ve yaşanır şehir olması için sadece eğitim şartlarının düzeltilmesi tabi ki yetmez. Diğer sorunları da gözden geçirmek lazım. Sırasıyla başta sürdürülebilir ulaşım ağını yapmak gerekir. Hız sınırı ve kural ihlalleri takibi yapılabilir. Kör noktalar ayna veya dikkat uyandıran ışıklı işaretler konulabilir. Başta toplu taşımada çeşitliliğe gidilmesi gerekmektedir. Yoğunluğun fazla olmadığı yerlerde akıllı kavşakların sayısı artırılabilir. Ana yollara bağlanan ara yolların bağlanma noktalarındaki yokuşlar düzleştirilebilir. Projeler en az yüz yıl ileriye dönük olmalıdır. Yoksa bu gün için yeterli olan yol yarın için eksik olabiliyor. En önemli nokta şudur ki insanların işlerini gördükleri başta resmi daireler ve çarşı gibi toplu alışverişlerin yapıldığı yerleri bir merkez yerine birden fazla mevkilere dağıtmak ulaşımı rahatlatacaktır.

Kentlerin niteliklerini belirlemede ulaşım önemli bir yere sahiptir. Ulaşım altyapısı belli bir düzeye kadar gereklidir. Ancak günümüzde kentsel alanlarda motorlu araçların sayısının fazla olması önemli problem haline gelebiliyor. Yol ve park yeri alanına ayrılan arazi miktarı çok fazla olduğu görülmektedir. Banliyölere ve kentlerin çevresine erişimi sağlayan yol sistemleri tasarlamak gerekmektedir. Fazla araç sayısı gürültü ve kirlilik oluşturmaktadır. Ayrıca yürüme ve bisiklet kullanımı için uygun mekânlar çok kısıtlıdır. Son zamanlarda belediyelerin bisiklet kullanımı çalışmalarının arttığı görülmektedir (Kentleşme Tematik Grubu, 2004).

Şekil 9. Ulaşım Döngüsü

Alternatif yolculuk çeşitlerinin sağlanması en önemli etmendir; özellikle yaya yolu, bisiklet kullanmanın ve toplu taşımın uygulanması gerekmektedir.

Gaziantep ili nüfus bakımından ülkemizin sekizinci büyük kentidir. 2016 yılı sonu itibariyle 1.9 Milyon nüfusa sahip olan kentteki otomobil sayısı 203 bin, toplam araç sayısı ise 463 bindir. Ayrıca Gaziantep araç sayısı bakımından Türkiye’ de onuncu sırada yer almaktadır.

Gaziantep ilindeki şehir içi ulaşım toplu taşıma sistemi ile günlük yolcunun 600 bin yolcunun yüzde 75’i toplu taşıma araçları, geriye kalan yüzde 25’i özel araçlardan oluşmaktadır.

Gaziantep ilinde yapılan kentsel dönüşüm projeleri ile çarpık kentleşmenin önüne geçilerek ulaşım ağının gelişmesi sağlanmaktadır.

Şehir içi ulaşımda kullanılan ulaşım araçlarını ise, tramvay, özel halk otobüsleri, belediye araçları ve özel araçlardan oluşmaktadır. Şehrin ulaşım ağının gelişmesi açısından projeler yapılmakta olup metro çalışmaları başlamıştır.

Sonuç olarak çarpık kentleşmenin fazla olduğu illerden birisi olan Gaziantep ulaşım ağının gelişmesi açısından Kara Yolları Genel Müdürlüğü ve belediyelerin yapmış olduğu modern ulaşım ve projelerle gelişmektedir. Şahinbey Belediyesi’ nin yapmış olduğu Kentsel Dönüşüm Projeleriyle şehrin ulaşım sorunu çözülmektedir. Ayrıca Şahinbey Belediyesi’ nin

açmış olduğu Yeşilvadi Bulvarı 12 şeritli yol çalışması tamamlanarak ulaşıma açıldı ve ulaşım noktasında şehre önemli katkı sağlamıştır.

Şekil 10. Yeşilvadi Bulvarı

Sürdürülebilir ulaşım faaliyetleri için yeni yolların açılması, yoğun kent yapısından uzak durulması, temiz yakıt türlerinin kullanılması özendirilmeli, çevreyi en az kirleten ulaşım türleri kullanılmalı (Demiryolları, deniz ve su yolları, toplu taşıma, yaya ve bisiklet), arazi kullanım ve kent planlarıyla araba kullanım gereksinimini azaltan; toplu taşıma, yaya ve bisiklet kullanımını özendiren kentler tasarlanmalı, ulaşım ihtiyacını ve talebini azaltmak için insanlarımızın gereksiz araç kullanılmasını azaltmak amacıyla iletişim teknolojilerindeki gelişmelerden faydalanılmalıdır.

4.1.6. Mali/Finansal Faaliyetler

Kalkınma, ekonomik açıdan büyümenin yanında, insanların yaşam standartlarını ve kalitesini arttırmak olması gerekmektedir. Sanayi gelişimi, endüstriyel kalkınma, tarımsal faaliyetler, altyapı, çevresel etmenler ve sosyal hizmetler ekonomik büyümeye katkı yaparak, tüm bu faaliyetlerin sürdürülebilir yaşam kalitesine etki etmektedir (Can,2011).

Gaziantep sanayisinin gelişmiş olması nedeniyle sürdürülebilir mali ve finansal faaliyetler açısından pozitif yönde önemli katkı sağlamaktadır. Finansal faaliyetlerin en önemli işlevlerinden biri ticaret mekanizmasıdır. Ticari faaliyetlerin gelişmiş olduğu Gaziantep bu yönüyle de ekonomiye fayda sağlamaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SOSYAL AÇIDAN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

5.1. Sosyal Açıdan Sürdürülebildiğın Önemi

Yaşam standartları, eğitim ve toplum bilinci açısından incelendiğinde çok önemli yere sahiptir. İnsanın geniş çevre ve evrensel çevresi ile etkileşim süreciyle, bireyin toplumsallaşma olgusunu sağlayan bir ortamdır. Bu ortamların gelişebilmesi için sosyal açıdan sürdürülebilirlik oldukça önemlidir.

5.1.1. Sosyal Adalet

İnsanların gelirleri arasındaki eşitsizliğin illerde bazı etkileri görülmektedir. Bunlar eğitim, konut, sağlık, istihdam, temiz çevreye erişimde eşitsizlikler olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Ekonomik eşitsizliği çözmek oldukça zordur. Bu eşitsizliği en aza indirmek için, uygun fiyatlı konut yapımı, küçük ve yerel ölçekli iş imkânlar oluşturması, yeterince temsil edilmeyen gruplar içinde önemli oranda stratejiler geliştirmek olabilir. Çevresel adalet için de plancılar tarafından stratejiler geliştirilebilir ve uygulama noktasında önemli çalışmalar yapılmalıdır. İnsanları kirlilik ve toksik kimyasallar üreten sanayilere bağımlı olmaktan çıkarmak genel bir amaç olmalıdır. Halkın karar verme mekanizmalarına katılımı, yerel yönetimlerde şeffaflık, çeşitli grupların komisyonlarda ve kurullarda temsil edilmesi yönünde stratejiler izlemek de önemlidir.

Gaziantep' deki gelir grupları arasındaki eşitsizliği en aza indiren belediyeler ve sivil toplum kuruluşları yaptıkları çalışmalarla etki etmektedirler.

Gelir grupları arasında eşitsizliği azaltmak için sosyal belediyecilik çalışmalarını sürdüren Şahinbey Belediyesi Sosyal Market, sosyal konut ve sosyal projelerle eşitsizliği en aza indirmektedir.

İnsanların yaşamlarını sürdürebilmeleri için güvenli ortamları tercih etmektedir. Belediyeler ve bazı kurumlar bu güven ortamını sağlamak için insanların önem verdiği konut ihtiyacını karşılaması yönünde önemli adımlar atmaktadırlar. Bunu ortaya koyarken de insanların gelir düzeylerinin göz önüne alarak hem güvenli hem de ekonomik olmasına önem

gösterilmesi gerekmektedir. Örneğin Şahinbey Belediyesi tarafından yapılan dar gelirli ailelere yönelik yaptığı sosyal konutlarla bu eşitsizliğin önüne geçerek güven ortamı sağlamaktadır.

Sosyal adaletin yanında güven ortamının da oluşturulması oldukça önemlidir. Güven ortamının oluşturulması için yeni polis merkezlerinin yapılması, devriye olarak çalışan polis sayısının artırılması gerekmektedir. Bu konuda Şahinbey Belediyesi bir adet ilçe emniyet müdürlüğü ve bir adet polis karakol binalarını yaparak Gaziantep Emniyet Müdürlüğüne teslim etmiştir. Ayrıca yine Şahinbey Belediyesi 10 adet polis araç desteğinde bulunarak güven ortamının oluşmasında önemli katkılarda bulunmuştur. İçişleri Bakanlığımızın yeniden hayata geçirmiş olduğu bekçilik güven ortamının artmasını sağlayacaktır.

5.1.2. Eğitim

Gaziantep'te bulunan okullar, yapı olarak eski Antep evlerinde öğretim yapılırdı. Şehirde ilk defa bir okul binası 1942 yılında özel idare tarafından Şhreküstü semtinde yaptırılmıştır. Okulun adı Ahmet Çelebi İlkokulu'dur. Gaziantep insanı her geçen yıl artan bir boyutta millî eğitim faaliyetlerini desteklemiştir. 1952 yılında Cemil Alevli, Mehlika Alevli İlkokulunu yaptırarak millî eğitime bağışlamıştır. 1955 yılında ise Gaziantep İlkokul Yaptırma Derneği faaliyete geçti. 1957 yılında Karşıyaka Şahinbey İlkokulu binası, 1961 yılında Ahmet Çelebi İlkokulu binası ikinci katı, 1962 yılında Yavuzlar İlkokulu ikinci katı, 1964 yılında Aliye Ömer Battal İlkokulu binalarının tamamı Gaziantep'li hayırseverlerin desteğiyle çalışan İlkokul Yaptırma Derneği'nin gayretleriyle inşa edildi (Gaziantep Milli Eğitim Müdürlüğü, 2015).

2016 yılı itibariyle il geneli öğretmen sayısı 19.245 olup toplam öğrenci sayısı 481.615'i örgün eğitimde, 52.700'ü de yaygın eğitimde olmak üzere toplam 534.315 öğrenci olmuştur. İl genelinde toplam 12.800 derslik bulunmaktadır.

Ayrıca Gaziantep'te şu an 3 üniversite bulunmaktadır. Bunlar Gaziantep Üniversitesi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi ve Sanko Üniversitesidir. Gaziantep Üniversitesi, Fakülte, Enstitü ve Yüksekokulları Gaziantep Merkez Kampus, Naci Topçuoğlu Meslek Yüksekokulu, Oğuzeli, Nizip, Nurdağı, İslahiye ve Araban olmak üzere 7 yerleşkede bulunmaktadır. 15 Fakülte, 10 Meslek Yüksekokulu, 4 Enstitü, 3 Yüksekokul, 1 Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı yer almaktadır. Hasan Kalyoncu Üniversitesi 5 Fakülte, 3 Meslek Yüksekokulu ve 3 Enstitüden oluşmaktadır. Sanko Üniversitesi, 3 Fakülte ve 2 Enstitüden oluşmaktadır.

Gaziantep’deki üniversiteler, öğrencilerine ve tüm akademik personele sunduğu gelişmiş kütüphane imkânları, modern araştırma laboratuvarları ve bilgi-işlem alt yapısı ile her türlü araştırma ve geliştirme faaliyetlerini en üst düzeyde desteklemektedir. Sosyal ve kültürel faaliyetler, artan bir şekilde hızla devam etmektedir. Öğrenci toplulukları çeşitli faaliyetlerine, sosyal ve kültürel faaliyetlere önemli ölçüde katkıda bulunmakta olup, ülkemizi ilgilendiren ekonomik, siyasi ve uluslararası konularda tanınmış simaların katıldığı birçok bilimsel toplantı düzenlenmektedir.

Gaziantep’te 3 adet kütüphane vardır. Bunlar Gaziantep İl Halk Kütüphanesi, Şahinbey İlçe Halk Kütüphanesi ve Şehitkâmil Bilgi Yılı İlçe Halk Kütüphanesi’dir.

Suriye’de yaşanan vahim olaylar nedeniyle ülkemizde çok sayıda Suriye uyruklu yabancı bulunmaktadır. Bu yabancıların büyük bir bölümü şehrimizin sınır il olması, eğitim, sağlık ve sanayi yönünden çevre illere göre daha gelişmiş olması sebebiyle ilimizi tercih etmektedirler.

Suriyeli misafirlerin bulunduğu kamplarda kreş-anaokulu-ilkokul-lise düzeyinde eğitimlerin verildiği okullarımız bulunmaktadır. Bu okullarda eğitim gören Suriyeli öğrencilere yönelik olarak hazırlanacak kaynak kitap ihtiyacı karşılanmaktadır. Müfredata uygun kaynak kitaplar zamanında ve öğrenci sayısınca temin edilemediği için problemler yaşandığı görülmektedir. Müfredatın tam olarak bilinmeyişi denetimi ve işleyişi zorlaştırmakta, müfredat tam olarak bilinmediği için de ders işleyişi ve müfredat uygulamasında zorluklar ortaya çıkmaktadır. Okullarda eğitim gören öğrenciler ve yapılan sınavlar resmiyet kazanmadığı için daha sonraki aşamalarda sınıf geçme, diploma verilmesi gibi konularda da problemler yaşanmaktadır (Gaziantep Milli Eğitim Müdürlüğü, 2015).

UNİCEF tarafından Gaziantep ilinin İslâhiye ilçesinde bulunan Çadır kentte bir okul yaptırılmıştır. Şahinbey ve Nizip ilçelerinde de birer okul yapılması için yer tespiti çalışmaları yapılmış, uygun yer gösterildiği takdirde UNİCEF tarafından 3 okulun daha yapılabileceği bildirilmiştir (Gaziantep Milli Eğitim Müdürlüğü, 2015).

Tablo 1. Gaziantep İlindeki Suriyeli Öğrencilerin Sayısı

İLÇE ADI	GEÇİCİ EĞİTİM MERKEZİ SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI
KARKAMIŞ	1	2.355	55
İSLAHİYE	3	5.346	166
ŞEHİTKÂMİL	9	3.452	146
ŞAHİNBEY	19	5.473	204
NİZİP	9	8.158	383
OĞUZELİ	1	0	0
İL GENELİ RESMİ VE ÖZEL OKULLARDAKİ ÖĞRENCİ SAYISI		1.439	
GENEL TOPLAM		26.223	954

Kaynak: Gaziantep Milli Eğitim Müdürlüğü, 2015.

Eğitim birçok alana çözüm olduğu gibi kendini yenileyemezse birçok alan da sorun olabilmektedir. Bu sorunun çözümü eğitimin paydaşlarından kaynaklanan sorunların çözümü ile olur. Bunlar Aile, okul, öğretmen, öğrenci ve çevredir. Birçok aile ne yazık ki eğitimi sadece öğrencinin maddi ihtiyacını giderme olarak bilmektedir. Bunun çözümü aileleri bilinçlendirmektir. Eğitimin çocukların hayatında neleri değiştirdiğini somut örneklerle anlatmak ve öğrenciye öğretme yerine öğrenme yolunu göstermek gerekir. Hatta aileyi öğrenciyle beraber eğitmek gerekmektedir. Aile eğitimde temel unsurdur. Bu sağlama alınırsa sıra öğretmene gelir. Öğretmen öğrenciye sadece bilgi aktaran değil aktardığı bilgiyi hazmetmiş olması gerekmektedir. Yaşantı yoluyla aktarılan bilgi beceri haline dönüşür. En basit şekilde teneffüste okul kapısına çıkıp sigara içen ve öğrenciyle konuşurken argo ifadeler kullanan öğretmenin öğrenciye verebileceği pek bir şey olmayacağı aşikârdır. Kendini daima yenileyen, geçmişten beslenip günün teknolojisiyle donanmış öğretmenler gençliğe misal olacaktır. Öğretmenlik anne mesleğidir. Öğretmen her haliyle öğrenciye örnek olduğunun bilincinde olmalıdır. Öğrenci sadece derste tamamıyla tanınmaz. Onlarla beraber olup dünyalarına girmek tanımak gerekmektedir. Tanidikça ihtiyaçlarının farkına varılır ve ihtiyaçları karşılanır. Böylece verim artar. Bunları sağlamada özellikle belediyeler ve diğer devlet kurumlarıyla birlikte hareket etmek esastır. Öğrencilere müspet ve çekici ilgi alanları oluşturup zararlı alanlara kaymalarını engellemek gerekir. Fiziki imkânları hazır etmek ile beraber kültürel ve manevi değerlerle donatılmış bir gençliği yetiştirmek zaman alsa da geride her yönüyle sağlam bir nesil ve güçlü bir ülke bırakmak için bu şarttır. Gençlik geçmişinden beslendiği nispette istikbalde varlığını sürdürebilir. Özellikle eğitim programlarının içeriği manevi değerlerimizle

donatılmalıdır. Dışardan alınan takviye etkinliklerin içeriği de kültürel değerlerimizle süslendirilmelidir.

Sürdürülebilir kalkınmanın yolu eğitimden geçer. Son yıllarda Gaziantep eğitim alanında az da olsa mesafe kat etmiştir. Özellikle Gaziantep belediyelerinin açmış olduğu eğitime yönelik kurslar, Organize Sanayi Bölgesi destekli mesleki ağırlıklı projeler sayesinde Gaziantep de eğitim önemli bir yere getirmektedir.

Gaziantep’ de belediyelerin eğitime destek amacıyla açmış olduğu kurslar başarıyı arttırmaktadır. Bu bağlamda Şahinbey Belediyesi 86 Gençlik Merkezi ve Sosyal Tesislerde 70 ayrı branşta bu güne kadar 396.624 kişiye eğitim verilmiştir.

Ayrıca Şahinbey Belediyesi 4 okul yaparak Milli Eğitim Müdürlüğüne teslim etti.

Gaziantep’in eğitim amacı, ülkemizin ihtiyacı olan eğitilmiş insan gücü; okullarımızda yetiştirilmek. Eğitimcilerimizin, üstün görev anlayışı ve sorumluluk şuuruyla, görevlerini her zaman olduğu gibi severek yerine getirecekleri, yüksek insani değerler üzerine inşa edilmiş değerlerimizin yarınlara aktarılmasında eğitim, en temel sorumluluklarımız arasındadır. Eğitimle sadece mesleki ya da akademik anlamda başarılı bireyler değil, aynı zamanda manevi değerlerine sahip çıkan nesiller de yetiştirmeyi hedeflemektedir.

Nüfusun sürekli artması, tekli eğitime geçiş çalışmaları ve 4+4+4 eğitim sisteminden dolayı okul ihtiyacı artmaktadır, bu ihtiyaca cevap vermek amacıyla yeni okulların açılması ve derslik sayısının artırılması sürdürülebilirliğe önemli katkı sağlayacaktır.

5.1.3. Kültür

İnsanlık yaratıldığından beri sürekli bir değişim ve gelişim içinde yaşamını sürdürmektedir. Bazen üç ileri iki geri bazen de üç ileri bir geri hayatını devam ettirmektedir. Mevcudu koruyup devam ettirebilmek ve daha iyiye doğru ilerleyebilmektir sürdürülebilirlik. Sürdürülebilirlik eğitim, sürdürülebilir sağlık, sürdürülebilir turizm, sürdürülebilir tarım, sürdürülebilir ticaret ve bütün bunlar sonunda sürdürülebilir bir şehir ve yaşam gelir. Bunlar birbirleriyle bağlantılıdır. Sosyal bir varlık olan insan toplum hayatında işlevselliğini sağlamak için her biri ayrı birer görevi üstlenmiştir. Terzi, kasap, fırıncı, çaycı, asker, polis, işçi, şoför... Bütün bunlar birbirine bağlanmış biri birisiz olmaz görevlerdir. Sürdürülebilirlik bütün bunların topyekûn işbirliği ve ilerlemesi ile olur.

Geçmişe baktığımızda ecdat bu topyekûn kalkınmayı ve ilerlemeyi bütün bu meslek dallarını ahilik gibi değişik toplum kuruluşlarıyla gerçekleştirmeye çalışmıştır. Yine aynı şekilde hanlar kervansaraylar, külliyeler, medreseler yaparak birlik ve beraberliği sağlamış kültürel alanda, sosyal alanda ve eğitim alanında toplum olarak gelişip ilerlemiştir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin gelişmişlik düzeyi en büyük şehirlerinden olan Gaziantep, Türkiye'nin de ilerlemiş büyük şehirlerinden biridir. Ecdadın hanlar, köprüler, kervansaraylar, medreseler, külliyelerle dini, içtimai, sağlık, turizm, eğitim gibi sosyal ve kültürel alanda mührünü bastığı topraklara yine aynı şekilde Gaziantep halkı da valiliğiyle, belediyeleriyle, sivil toplum kuruluşlarıyla el ele, diz dize, omuz omuza vererek; parklarıyla, sosyal tesisleriyle, eğitim merkezleriyle, taziye salonlarıyla, alt-üst geçitleriyle, külliye ve camileriyle imzasını atmaktadır.

Gaziantep yemek kültürüyle de dünyada adından söz ettirmiştir. Fıstığıyla, tatlısıyla öne çıkan şehir birçok yemekte öncülük etmiş ve dünya gastronomi şehirleri arasına girmiştir.

Hiç şüphe yoktur ki bu başarıların arkasından birlik ve beraberlik gelmektedir ve yine sürdürülebilirliğin yolu bu birlik ve beraberliği devam ettirmekten geçer.

Ya topyekûn duraklama, gerileme ve çökme ya da topyekûn ilerleme, gelişme ve lider bir toplum ve şehir haline gelmek için sürdürülebilir çalışmalar yapılmalıdır.

Kültürel dokunun gün yüzen çıkmasında restorasyon çalışmaları oldukça önemlidir. Tarihi yapıların restorasyonu çalışmaları yaşanabilir çevre açısından gelecek kuşaklara aktarılması sağlanacaktır

Gaziantep' de tarihi dokunun gün yüzüne çıkartılması ve korunması için çalışmalar yapan Şahinbey Belediyesi Gümrük Hanı ve Bostancı Mektebinin restorasyon çalışmalarını tamamladı. Gümrük Hanı Belediye bünyesinde hizmet veren sosyal tesislerde kursiyerler tarafından üretilen ürünlerin satışa sunulduğu bir merkez olurken, Bostancı Mektebi' de sosyal ve kültürel alanlarda hizmet veren bir merkez haline getirildi. Mecidiye han yine Şahinbey Belediyesi tarafından satın alınarak restorasyon çalışması devam etmektedir.

Bir kentin kültür kimliğinin üzerinde yoğunlaştığı en önemli öğelerin başında tarihi eserler gelmektedir. Tarihi eserlere yapılacak her türlü olumlu müdahale, kültürümüzün korunması ve tanıtılmasına önemli katkılar sağlayacak. Bostancı Mahallesiinde Güneydoğu mimarisinin tipik özelliklerini yansıtan ve 1914 yılında yapılan Bostancı Mektebinde restore çalışmaları tamamlanmıştır.

Yapılan restorasyon çalışmaları yapıdaki mekanların orijinaline uygun onarımı gerçekleştiriliyor. Kentin önemli sivil mimarlık yapılarından biri olarak yeniden kent silüetine kazandırılacak olan yapı aynı zamanda çevre sakinlerine hizmet edecek tesis olarak kullanılması sağlanacaktır. Yine restorasyon çalışmasına başlanılan ve halkın hizmetine açılan Gaziantep Kale çevresinde yer alan hanlardan biri olan Gümrük Han ise, Karagöz mahallesi, Gümrük caddesinde bulunmaktadır. Önceden 'yolcu hanı' olarak inşa edilen hanın zemin katındaki mekânlar depo ve ahır, üst katta yer alan odalar ise yolcuların kalması için yapılmıştır.

Şekil 11. Gümrük Hanı Yaşayan Müze

Restorasyonu sonrasında "El Sanatları Tanıtım ve Üretim Merkezi" olan yapının eski kent merkezinde bulunduğu konum itibarıyla, turistik ve iş gezisi amacıyla gelecek tüm insanların tercih edeceği bir merkez haline gelmiştir.

Ağa Cami yanında bulunan eski Antep evini kamulaştıran Şahinbey Belediyesi, konutu aslına uygun olarak restore ederek hizmete açıldı. Tarihi dokuyu gün yüzüne çıkarma adına önemli çalışmalar yapan belediye, daha önce yaptığı 9.5 kilometrelik sokak sağlıklılaştırma ve restorasyon çalışmalarını tamamladı. Şhreküstü Konakları'nı da restore ederek turizme kazandırıldı.

Eski yapıları gün yüzüne çıkararak Suyabatmaz, Kepenek ve Kozluca Mahallelerinin bulunduğu alanı turistlerin cazibe merkezi haline getirmeyi hedeflenmektedir. Bu bölgede sivil mimarlık örneği olan Antep evlerimizin yaşatılmasıdır. Buralar harabeye dönmüş durumdaydı,

şimdi ise tek tek kamulaştırarak restorasyonunu yapılmaktadır. Buraları yine Gaziantep halkının kültürüne, hizmet edecek mekânlar haline dönüştürerek, yaşatmak isteniliyor. Bu bölgeyi yerli ve yabancı turistlerin ilgi odağı haline gelecektir. Camileriyle, kastleleriyle, yer altındaki mağaralarıyla, livaslarıyla. Mağaralardaki geçişleriyle sadece Türkiye'nin değil, Dünya'nın ilgisini çekecek tarihi yapılar mevcuttur. Bunları tek tek restorasyonunun yapıp halkımızın hizmetine sunulması büyük önem arz etmektedir.

Ayrıca 1950 yıllarında inşa edilen, Cumhuriyet dönemi yapım özellikleri, yaşanmışlığı ve kent belleğindeki yeri göz önünde bulundurularak Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından koruma altına alınan ve tarih dokusu korunularak renovasyon yapılan eski adliye binası Büyükşehir Belediyesi tarafından restore edilerek “Yaşayan Kültür ve Sanat Merkezi” adı verildi (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2017).

Şekil 12. Gaziantep Kültür ve Sanat Merkezi

Güçlendirme, statik ve renovasyon çalışmaları tamamlanan binanın, geçmişten günümüze yüklendiği tüm fonksiyonlar, yapının koridorlarında, duvarlarında, avlusunda görsel ve işitsel sanat öğelerinin yorumlarıyla anlatıldı.

Ayrıca, doğada dönüşümü olmayan, atık lamine ve temperli cam kırıkları ile Roma döneminden gelen mozaik döşemeleri yeniden yorumlanarak tüm zeminler hareketlendirildi. Mozaikler, Büyükşehir Belediyesi tarafından açılan rehabilitasyon merkezinde tedavi gören ve

hayata yeniden kazandırılması hedeflenerek mozaik kurslarına giden madde bağımlısı gençler ve sığınma evinde kalan kadınlar tarafından yapıldı (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2017).

Meslek edindirme kursları, yetenek geliştirme ve güzel sanatlar atölyesi gibi kursların verildiği merkezdir. Ayrıca, sergi salonları, sanat galerileri, kafeterya, çocuk tiyatroları, çocuk sanat merkezi, çocuk kütüphanesi, enformasyon merkezi, çok amaçlı salon, yapının kendini anlattığı müze, kent araştırma komisyonu, kent arşive merkezi ve kent kütüphanesi de yer alıyor (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2017).

Geleceği geçmişin izleri ile şekillendiren kültür ve sanat merkezi olarak hizmet veren bina, yapımı, hikâyesi, bir kentin ortak akıl kararları doğrultusunda proje ve tasarım uygulamasıyla, sanatla anlatan yapısıyla hizmete sunuldu.

Bir toplumu ayakta tutan iki temel unsur vardır: Maddi öğeler ve manevi öğeler. Maddi ve manevi öğeler bütünü olarak iki temel unsuru karşılayan kültür, bir milletin ruhu mesabesinde. Her toplumun muhakkak kendine göre bir kültürü vardır. Bu kültür milli, manevi değerlerle taçlandırıldığı takdirde bir ruh olacaktır. Bu konuda, yetkin öğretmenler vasıtasıyla uygun zaman ve mekânlarda bu ruhu hayatın bir parçası kabul edip vatandaşa ulaştırmak idareciler için esas olmalıdır.

Milli ve manevi şuuru artıracak etkinliklerin artırılması düşünülebilir. Milli şuuru verecek öğretmenlerimizin bu konuda hizmet içi eğitimle eksiklikleri giderilebilir. Milli ve manevi konuları anlatan güzel eserler hakkında yarışmalar düzenlenebilir. Kendi vatandaşlarımıza kendi kültürümüzü yemeğiyle, mesleğiyle, diliyle, gelenek ve görenekleriyle tanıtabiliriz.

Kültürel varlıkların geçmişten günümüze korunması için yerel yönetimlerin, Vakıflar Müdürlüğü'nün ve Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın tarihi yapıların günümüz şartlarına uygun bir şekilde gelecek kuşaklara aktarılması çalışmalarını arttırmaları gerekmektedir. Bu sayede kent ekonomisine ve turizme önemli katkı sağlayacaktır. Kültürel mirasın korunması ve günümüz şartları ile geleceğe ışık tutan restorasyon çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Bu çalışmaların doğru şekilde uygulanması oldukça önemlidir. Doğru yönetildiği zaman kültür, miras ve turizm birbiriyle tutarlı ve anlamlı bir bütünlük içinde üretilmesi önem taşımaktadır.

5.1.4. Sağlık

Sürdürülebilir sağlık politikası için Küresel sağlık sektörünün yönünü ve Türkiye'nin pozisyonunu değerlendirmek, küresel ve yerel anlamda gelişen teknoloji, ürün, hizmet ve yatırımları değerlendirmek, sektör dinamiklerini tartışmak, sektörün kısa, orta ve uzun dönem gelişmeye açık yönlerinin belirlemek, kamu ve özel sektör arasında sürdürülebilir denge ve işbirliği şartlarını değerlendirmek, sektörün geleceğini değerlendirmek, değer bazlı sağlık sistemi dönüşümüne katkı sağlamak en önemli etmenlerdir.

Gaziantep' de Sürdürülebilir sağlık çalışmaları kapsamında projeler uygulanmaktadır. Yeni modern hastanelerin inşaat çalışmaları devam etmektedir. İbn-i Sina mahallesine yapılan şehir hastanesi 1.875 yataklı ve Perilikaya mahallesinde inşaatı devam eden Perilikaya Devlet Hastanesi 300 yataklı hastane olarak hizmete sunulacaktır. Bu bağlamda şehrin sürdürülebilir sağlık çalışmalarına önemli katkı sağlamış olacaktır.

5.1.5. Barınma

Anadolu, jeopolitik konumu ve kaynakları sayesinde tarih boyunca birçok farklı medeniyete ev sahipliği yapmış olmasının getirdiği tarihi, kültürel ve turistik açıdan oldukça zengin bir bölgedir. Sanayi devriminden sonra hızla gelişmeye devam eden sanayi ve teknolojinin dünya genelinde olduğu gibi ülkemizde de fiziksel, kimyasal ve biyolojik bozulma sürecine de aynı hızda etki etmesi, sistemlerin çökmesine neden olmaktadır (Alim ve Sağıroğlu,2015).

Bu çöküşün yavaşlatılabilmesi ve durdurulabilmesi amacıyla sürdürülebilirlik tartışmaları gündeme getirilmiştir. Sürdürülebilirlik; bir toplumun ekosistemin veya sürekliliği olan herhangi bir sistemin işlerliğini kesintisiz, bozulmadan, aşırı kullanımla tükenmeden, ya da sistemin hayati bağı olan ana kaynaklara aşırı yüklenmeden sürdürülebilmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım, sadece sistem ve malzemeler üzerinden tartışılırken 1992 Rio Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda sürdürülebilirlik kavramı; ekonomi, kalkınma, inovasyon, mimari ve tüketim alanlarında da tartışılmış, bu anlamda soyut ve somut mimari mirasın sürdürülebilirliği konuları da ekolojik sürdürülebilirlikle ortak paydalar bularak, gündem içerisinde yerini almıştır. Bu ortak paydada benzerlerini bütün dünyada da görebildiğimiz Anadolu geleneksel kırsal mimari yapılarının ısı, ışık, rüzgar, su gibi iklimsel veriler dikkate alınarak yapılan enerji etkin çözümleri, düşük enerji tüketimli, düşük maliyetli yakın çevreden

elde edilebilen malzemelerin doğaya zararsız kullanımları, diğer sistemlere saygılı yaklaşımları, doğaya geri dönüşebilir olmaları, insanlar için sağlıklı ve kaliteli mekan ve tasarımlar sunmaları gibi sebepler ile örnek alınması; bu sebeple de araştırılarak çözümlenmesi gereken öncelikli konular arasında yerlerini almışlardır. Anadolu; iklim, topoğrafik ve jeolojik şartlar ile malzemeye yönelik problemler adına pek çok farklı çözümü yine pek çok farklı bölgede kullanıcıya sunmakta, yerel kaynakların değerlendirilmesi ile de pek çok farklı özellikte kırsal konut tipi ortaya çıkmaktadır (Alim ve Sağıroğlu,2015).

Gaziantep ili ekolojik bir yerleşme modeli üzerinde konsept oluşturulması, uygulamaya dönük örgütlenme şemasının belirlenmesi, imar planlarının genel ilkelerinin oluşturulması Sürdürülebilir yerleşme ilkelerine göre şekillenen Ekoloji Odaklı Vizyon Planı Fikir/Konsept Projesi Proje Alanı Gaziantep İli, Kilis Devlet Karayolu üzerinde, Serince-Kızıllıhisar kavşağından başlayarak, güneydoğuda Zeytinli Kavşağına kadar uzanan yaklaşık 3200 ha alanı kapsamaktadır. Fikir/Konsept Projesi 1/15.000 ölçekli Gaziantep-Kilis Yolu ve Çevresi Vizyon Planı; 23.09.2010 tarihinde onanmıştır.

Ayrıca Şahinbey Belediyesinin uygulama imar planı yeni yerleşim yerleri açısından sürdürülebilir barınma açısından önemlidir. Sarısalkım, Yamaçtepe-Cebeler Bölgesi, Geneyik, Bağlarbaşı, Akkent, Mavikent, Yeşilvadi, Yeşilkent, Kahvelipınar, Güzelvadi, Humanız, Tekstilkent ve Akbulut bölgelerinde yaşanılabilir alanlar oluşturulmaktadır. Bu bölgede 609.454 kişilik yerleşim yeri olacağı düşünülmektedir. Bu yaşanılabilir alanlara modern barınma, temiz çevre ve ulaşım çalışmaları yapımına başlanmıştır.

Sürdürülebilir kent yaşamı için ekolojik yapılanma modeline uygun ekolojik planlama anlayışı bu maksatla şekillenmiş ve özgünlüğünü ortaya koymuş bir kent markası oluşturmak gerekmektedir. Ekoloji kent formu oluşturarak sürdürülebilir barınma imkânı sağlanabilir. Aynı zamanda kent yaşam alanlarında yüksek yapılardan kaçınılmalı insan fitratına uygun yapıların yapılması gerekmektedir. Yapılan kentsel dönüşüm çalışmaları ile beraber yeşil alanlarımızın artması ve yol genişletme çalışmalarının yapılması insanlarımızın huzur içinde yaşamasına önemli oranda katkı sağlayacaktır.

ALTINCI BÖLÜM

ÇEVRE AÇISINDAN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

6.1. Çevre Açısından Sürdürülebildiğın Önemi

Çevre ve doğal sistemler açısından koruyucu, destekleyici, önleyici ve iyileştirici olacak şekilde birbirini bütünleyici özelliktedir. Doğal kaynakların kullanımının farklı dönemlerde kendi içinde ve dönemler arasında dengeli olarak planlanması ve yönetilmesi sürecidir.

İnsanların yaşam faaliyetleri için ihtiyaç duyacağı kaynakların varlığını ve kalitesini tehlikeye atmadan, hem bugünün hem de gelecek dönemlerin çevresini oluşturan tüm çevresel değerlerin her alanda (sosyal, ekonomik, fizikî vb.) ıslahı, korunması ve geliştirilmesi süreci açısından sürdürülebilir çevre oldukça önemlidir.

Şekil 13. Sürdürülebilir Çevre Teması

6.1.1. Su Şebekesi Hizmetleri

Su canlıların yaşamsal faaliyetlerinin sürdürülebilmesi için en önemli bileşendir.

Canlı hayatına elverişli tek gezegen olan dünyamız içilebilir su kaynakları; kentleşme alanındaki çarpıklık, kontrolsüz ve hızlı bir şekilde artan nüfus, atmosfere salınan başta karbondioksit olmak üzere çeşitli zararlı gazların sebebiyet verdiği sera gazı artışı ve sanayi alanındaki artış gibi sebeplerin sonucunda giderek azaldığı tespit edilmiştir. Gezegenimizin 3/4'ü sularla kaplı olmasına rağmen içilebilir su kaynakları dünyamızdaki su miktarının yalnızca

%3'ünü teşkil etmektedir. Dünyamızdaki buzullar içilebilir su kaynaklarının büyük bir kısmını oluşturmakta ve yapılan araştırmalar neticesinde içilebilir durumdaki buzul suların kullanım oranı 7/1000 oranında olduğu tespit edilmiştir. Bahsi geçen kullanılabilir su miktarına göz önüne alındığında hızlı bir şekilde artan su tüketim oranı insanlar üzerine ileride susuz kalma riski gibi derin bir endişeye sebebiyet vermektedir. Bu endişe insanları, suyun daha verimli ve tasarruflu kullanma bilinçli daha doğrusu zorunluluğu bilinci uyandırması gerekmektedir. Bu da ancak, insanların özellikle tarım alanında kullanılan su miktarının düşürülmesi için bilinçlendirilmesi (damlama sulama sistemi), evlerde kullanılan suların lağım sularına karışmasını engelleyecek şekilde depolama sistemlerini geliştirip bu suyu park ve bahçelerde kullanılması gibi su tasarruf yöntemlerinin geliştirip ve yayılması önem arz etmektedir. Yapılan araştırmalar sonucunda kişi başına düşen su miktarı ülkemizde yıllık miktarı 1.430 m³ olduğu sonucuna varılmıştır. Su miktarı bakımından bir ülkenin zengin sayılabilmesi için kişi başına yıllık tüketim 8.000-10.000 m³ olması gerektiği baz alındığında ülkemizin su kaynağı zenginliği olmadığı açık bir şekilde ortaya koyulmaktadır. Bu da 21. Yüzyılın ilk çeyreğinde ülkemizde kişi başı yıllık su tüketim miktarı 1.100 m³ düşeceği ve bu durumda ülkemiz için ciddi su problemi ortaya çıkacaktır. Kullanım bakımından su kaynakları; kalite, miktar ve diğer sektörle kullanımlar açısından değerlendirildiğinde çok ciddi sorunlar ile karşı karşıya olduğu bir gerçektir. Ekolojik denge üzerinde olumsuz sonuçlara sebebiyet veren; Küresel ısınma, hızlı nüfus artışı sonucundaki tüketim ve sanayi faaliyetleri gibi durumları su kaynaklarının hızlı bir şekilde azalmasına zemin hazırlamaktadır (Csb,2011).

Nüfus bakımından göz önüne alındığında Gaziantep ili içilebilir su ihtiyacının karşılanması için, Kahramanmaraş ilinin Pazarcık ilçe sınırları içerisinde bulunan Kartalkaya Barajından 53,7 km'lik isale hatları ile 3 adet terfi merkezi vasıtasıyla giderebilmekte ve yüksek basınç pompalarıyla 296 metre gibi bir yüksekliğe çıkartılmaktadır. 1. İsale hattı, 2. İsale hattına paralel olup 1.400 mm çapında ön gerilimli beton borudan oluşurken, 2 isale hattı 1.800 mm çapında çelik borulardan meydana gelmektedir. İlin su ihtiyacını karşılayan 2. kaynak ise yine Kahramanmaraş ili sınırlarında Mizmilli kuyularından 3 adet terfi merkezinden ve 44 km isale hattından karşılanmakta ve yüksek basınçlı pompalar vasıtasıyla 602 metre yüksekliğe çıkartılmaktadır. Toplamda 30 farklı sondaj kuyusu ile günlük şehre verilen su miktarı 85.000 m³'tür. 3. Kaynak ise Gaziantep ilinin muhtelif yerlerinde 14 adet derin kuyudan oluşmaktadır (Gaziantep Su ve Kanalizasyon İdaresi, 2015).

Ayrıca bunun yanında Düzbağ Barajı da şehrin çok önemli su projesidir. Bu proje kapsamında Düzbağ Barajından 546m³/sn içme suyu tahsil edilmiş olup; Baraj ile birlikte

şehrin 2033 yılına kadar su ihtiyacı karşılanmış olacaktır (Gaziantep Su ve Kanalizasyon İdaresi, 2015).

Suyun insanlarımız için vazgeçilmez bir madde olduğu kesindir. Küresel ısınmadan kaynaklı su kaynaklarının azaldığı görülmektedir. Suyun en verimli ve doğru bir şekilde kullanılması amacıyla vatandaşlarımıza bilgilendirme çalışmaları düzenlenmelidir. Aynı şekilde çocuklarımıza bu konuda eğitimler verilmelidir. Ayrıca teknik ve idari yöneticilerin suyun taşınmasında ve kullanılmasındaki kaçak kullanımı ile ilgili faaliyetlerinde bulunmaları gerekmektedir. Su arıtma tesislerinin artırılması oldukça önemli bir yere sahiptir.

6.1.2. Atık Hizmetleri

Gaziantep nüfusundaki hızlı artış atık maddelerinin artmasına neden olmaktadır. Bu atık maddelerin bertaraf edilmesi için şehrin bazı noktalarında tesisler bulunmaktadır. Gaziantep ilinin güneydoğusunda Mazmahor Uzundere mevkiisinde de düzenli katı atık depolama tesisinde bertaraf edilmektedir. Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği'ne göre 1992 yılında proje aşamasına getiren ve 1993 yılında inşasına başlanan belediye bünyesine ait katı atık depolama tesislerinde, 1996 yılında işletmeye açılmıştır. İşletmede günde 1.500 ton evsel atık bertaraf edilmektedir. Bu katı atık depolama tesisi Gaziantep iline yaklaşık 50 yıl süresince hizmet verecek şekilde planlanmıştır. Bu tesis 30 milyon m³ kapasiteye sahiptir. Tesisin kullanım alanı 1.5 milyon m²'dir. Düzenli depolama alanı ise 5 milyon m²'dir. Tesiste ayrıştırma hizmeti yapılmaktadır. Tesisin güvenilirliği en üst düzeyde tutulmaktadır. Tesiste sıkıştırma işlemi drenaj denilen sistemle yapılmakta olup sıkıştırma işleminde ortaya çıkan suyu lagünler sayesinde atık su arıtma tesisinde arıtılmaktadır. Gaziantep ilinde evlerden toplanan evsel katı atık miktarı yaklaşık olarak 1.500 tondur. Örneğin 2015 yılında bertaraf edilen çöp miktarı 551.824 ton/yıl'dır. Şehir merkezi, merkez ilçelerdeki konutlarda, kamu, kurum ve kuruluşlarda ve ticari kuruluşlardan toplanan katı atıklar konteynırlarda biriktirilmektedir. Bu konteynırlardan alınan katı atıklar presli çöp araçları ile alınıp belediye tesislerinde bertaraf edilmektedir. İldeki katı atıkların toplama ve taşıma işleminin büyük bir kısmını ilçe belediyeleri yapmaktadır. Nizip ilçesinde düzenli katı atıkları depolama tesisi bulunmakta olup, Karkamış ilçesinde toplanan katı atıklarda buraya getirilmektedir (Csb,2014).

Evsel atıklara ek olarak şehirde inşaat atıkları, yıkıntı atıkları, harfiyat toprağı ve ambalaj atıkları çevreye zarar vermektedir. Belediye çalışmaları ile bu olumsuzluklar en aza indirilmeye çalışılmaktadır.

Şehirde tehlikeli atık bertaraf etme konusunda lisansı olan tesisler tabloda yer almaktadır.

Tablo 2. Gaziantep İlindeki Tehlikeli Atık Lisanslı Tesisler

FİRMA ADI	İLETİŞİM BİLGİLERİ	İZİN LİSANS KONULARI	İZİN LİSANS DÜZ.TARİHİ	İZİN LİSANS GEÇERLİLİK TARİHİ
GEC KİMYA GIDA-TURZ-VE TARIM ÜR SAN TİC A.Ş.	2 ORG SAN BÖL HACI S ANI KONUĞOĞLU BLV 12 ŞEHİTKAMİL tel:3423373052 fax:3423373040	Hava Emisyon,Tehlikeli Atık Geri Kazanım,Tehlikesiz Atık	08.02.2013	08.02.2018
ARKİM BOYA KİMYA GERİ DÖNÜŞÜM SANAYİ VE TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ	3.ORG.SAN.BÖL. M.BATALLI BLV. NO: 87 ŞEHİTKAMİL tel:03423378437 fax:03423378438	Tehlikeli Atık Geri Kazanım,Tanker Temizleme	12.06.2013	12.06.2018
KUSVA PETROL DAĞITIM NAKLİYE PAZARLAMA SANAYİ VE TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ	3.ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ tel:03423378313 fax:03423378323	Tehlikeli Atık Geri Kazanım,Tanker Temizleme	14.06.2013	14.06.2018
AKİM AKÜ SANAYİ-KERİM GÜNDOĞAN	KÜÇÜK SANAYİ SİTESİ B BLOK 39 NOLU CAD. NO:4 ŞEHİTKAMİL/GAZİANTEP tel:3422353334 fax:3422351667	Hava Emisyon,Tehlikesiz Atık Geri Kazanım,Atık Pili ve Akümülatör Geri Kazanım,Tehlikeli Atık Geri Kazanım	07.08.2013	07.08.2018
BELİCE GERİ DÖNÜŞÜM GERİ KAZANIM SAN. İÇ VE DIŞ TİC. LTD. ŞTİ	3. ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ 25 NOLU CD.NO:22/A BAŞPINAR /GAZİANTEP tel:03423378626 fax:03423378629	Tehlikeli Atık Geri Kazanım,Tanker Temizleme	22.01.2014	22.01.2019

Kaynak: Csb, 2014.

Sanayisi gelişmiş olan şehirde atık yağlarda bulunmaktadır. Bu atık yağlar motor ve endüstriyel yağlardan oluşmaktadır. Atık Yağların Kontrolü Yönetmenliğine göre atık yağların doğaya olumsuz bir şekilde kullanılması yasaklanmıştır. Bunun için yasal kullanım yöntemleri belirlenmiştir. Motor yağı üreticileri içinde atık motor yağlarının toplanması ile ilgili yasal yükümlülükler verilmiştir (Csb, 2014).

Atık yağların kontrolü yönetmeliği gereğince atık yağların lisans almamış gerçek ve tüzel kişiler tarafından toplanması, alınması, satılması, sıvı yakıtlara karıştırılarak yakılması ve bertaraf edilmesi yasaktır. Bakanlık tarafından lisans almamış hiçbir kurum ve işletme atık

yağlara müdahale edemez. Atık yağların toplaması, taşınması, geri dönüşümde kullanması veya bertaraf edilebilmesi için bakanlık lisansına gerek vardır.

Atık yönetimin sürdürülebilirlik açısından yaşam standartlarına uygun hale getirmek için geri dönüşüm çalışmaları uygulanmalıdır. Şehirde geri dönüşüm çalışmaları belediyeler ve şirketler tarafından yapılmaktadır.

Şekil 14. Geri Dönüşüm Teması

Dünya nüfusunun artması ile birlikte tüketimde artmaktadır. Bundan dolayı doğal kaynaklarımız gün geçtikçe azalmaktadır. Doğal kaynakların daha verimli bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Elde edilen atıkların ise geri dönüşüm çalışmalarında kullanılması hem çevre hem de doğal kaynaklar açısından önemli bir yere sahiptir. Doğal kaynaklarımız olan orman, petrol ve su gibi kaynaklarımız gerekli işlemlerden geçerek cam, metal, kağıt-karton ve plastik ambalajlar elde edilmektedir. Piyasaya sürülen bu ambalajlar atık haline geldikten sonra geri dönüşüm çalışmaları ile ikincil hammadde olarak kullanılır. Bu sayede doğal kaynaklarımız daha az kullanılarak, çevreye katkı sağlanmış olunur. Örnek olarak 1 ton kâğıdın geri dönüşümde kullanılması 17 adet ağacın kesilmesini önlemiş olur. Plastik atıkların geri dönüşüm çalışmalarında kullanılması sonucu petrolden tasarruf sağlanır. Cam atıklarının her yıl 1 ton için uygulanan geri dönüşüm çalışmalarında 100 litre petrol tasarruf sağlanmış olunur (Çevko,2014).

Geri dönüşüm çalışmaları sayesinde enerji tasarrufu sağlayarak endüstriyel malzeme üretimin işlem sayısını azalttığı görülmektedir. Örnek olarak metal içecek kutuları geri dönüşüm çalışmaları ile hem doğaya verilen zararın azalması hem de metalin tekrar kullanılmasına olanak sağlamaktadır. Bu işlemler ile ham madde kullanımında tasarruf sağlanmış olmaktadır. Yapılan işlemlerde %95 oranında enerji tasarrufu sağlanabilmektedir. Endüstriyel tesislerin geri dönüşüm faaliyetlerine hız vermesi sürdürülebilir açıdan oldukça önemlidir. Aynı şekilde cam ve plastik atıkların da geri dönüşümünden önemli oranda enerji tasarrufu sağlanabilir (Çevko,2014).

Geri dönüşüm çalışmalarında önemli oranda verimli bir ekonomik yatırımdır. Doğal kaynakların hızlı bir şekilde tükenmesi ve hammaddelerin azalması sonucunda ekonomik problemler ortaya çıkmaktadır. Bu sayede geri dönüşümün ekonomiye olumlu yönde etki etmektedir. Enerji ve doğal kaynakların azalması ülke ekonomisine önemli oranda katkı sağlamaktadır. Geri dönüşüm çalışmalarında ortaya çıkan sentetik elyaf gibi ürünlerin yurt dışı pazarında kullanılması ülke ekonomisine katkı sağlamaktadır (Çevko,2014).

Geri dönüşüm uygulamalarında çöplere giden atık maddelerin miktarının azalması sağlanarak, atık maddelerin depolanmasında kullanılan alanın ve harcanan enerjinin azalması gerçekleşir.

Dünyamızdaki doğal kaynakların verimli bir şekilde kullanılması ve gelecek nesillerin kaynak problemi çekmemesi açısından tasarruf ve geri dönüşüm çalışmaları gerekmektedir. Bu gelişim sayesinde yeni tesislerin kurulması yeni iş imkânlarının oluşmasını sağlayacaktır (Çevko,2014).

Şahinbey Belediyesi, Türkiye ekonomisine katkıda bulunmak ve doğal kaynakları korumak amacıyla geri dönüşüm çalışmaları yapmaktadır. Şahinbey Belediyesi ilçe genelinde belirlenen noktalara konulan atık toplama kumbaraları ile bu çalışmaları yürütmektedir.

Şahinbey Belediyesi 15.03.2016 tarihinde başlattığı Şahinbey'de Ambalaj atıklarının Kaynağında Ayrı Toplanması Projesi kapsamında bu güne kadar 7.348 ton ambalaj atığı toplamaktadır. Toplanan kâğıt atıkları ile 49.351 adet ağacın kesilmesi önlenmiştir. Bu sayede 11.9 milyon kwh enerji tasarrufu, 93 binm³ su tasarrufu sağlandı. Toplanan cam şişeleri sayesinde 2124 litre petrol tasarrufu sağlanırken, plastik atıkların tekrar kullanılması ile 57 milyon kwh enerji tasarrufu sağlandı.

Geri dönüşüm çalışmalarında insanlarımızın bilgilendirilmesi oldukça önemlidir. Şahinbey Belediyesi her yıl şehrin bazı bölgelerinde bilgilendirme çalışmaları yapmaktadır. Ayrıca öğrencilere her yıl Çevko Vakfı ile birlikte geri dönüşüm temalı tiyatro gösterileri yapmaktadır.

Atık hizmetlerinin, çevreye zarar vermeden sürdürülebilir bir şekilde devam edilmesi için; vatandaşlarımızın atık maddeler konusunda bilinçlendirilmeli, şehrin önemli yerlerine geri dönüşüm için gerekli çalışmaların yapılması gerekli, atık maddelerin tekrar tekrar kullanılması için atık madde arıtma tesislerinin sayısının artırılması gerekmektedir.

6.1.3. Hava Kirliliği

Gaziantep nüfusu çok hızlı bir biçimde artmasıyla birlikte bazı olumsuz durumları ortaya çıkarmaktadır. Bundan dolayı Gaziantep'in çevreye dayalı problemleri gün geçtikçe artmaktadır. Çevreye yönelik bu problemler insanoğlunun yaşadığı her yerde saptanmaktadır. İnsana dayalı faktörlerin ihtiyaç duyulduğu yerlerde çevresel kirliliğin ön plana çıkması herkes tarafından bilinmektedir. Genel olarak bakıldığında şehirlerin gelişmişlik kriterleri açısından Doğal Kaynaklarını Sürdürülebilir ve Faydalı Yönetebilme Becerisi, İnsan faaliyetlerinden kaynaklı kirlilikleri ve atıkların, geri dönüştürme, bertaraf etme ve yönetme kapasitesi önemli bir yere sahiptir (Gaziantep Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2012).

1.9 milyonun üzerinde insanın hayatını idare ettirdiği Gaziantep il merkezinde yoğun olarak artan insana dayalı faktörlerden ve tüketimin artmasından dolayı çevresel olumsuzluklar ortaya çıkmaktadır. Bu problemin başında hava kirliliği gelmektedir.

Şekil 15. Gaziantep Hava Kirliliği

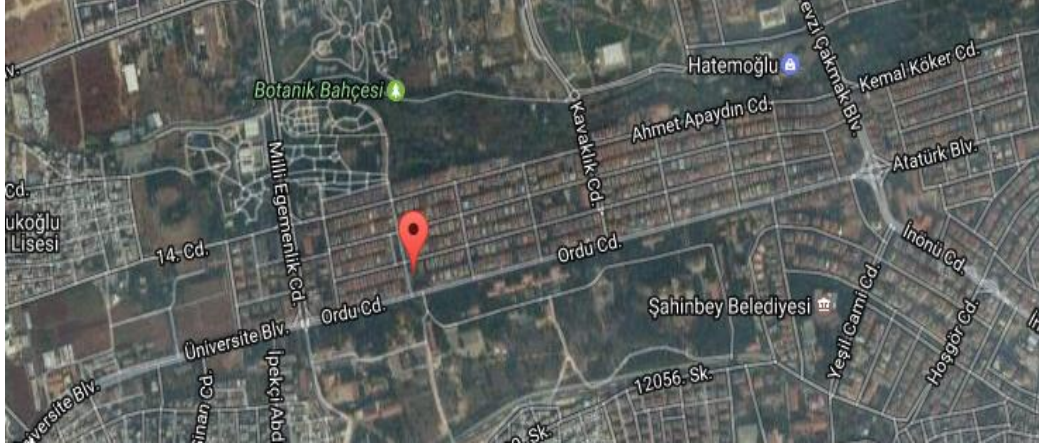
Gaziantep ilinin hava kirliliğinin sebepleri irili ufaklı sanayi siteleri, baca ve motorlu taşıtlardan çıkan gazlardan kaynaklanmaktadır.

Sürdürülebilir yaşam çevresi oluşturmak için şehrin yerleşim planında, hava dengesini sağlayacak boşluk alanlar oluşturulması gerekmektedir. Rüzgârın şehrin içinde girmesini engelleyecek çarpık ve plansız yapılaşma düzenine engel olunması gerekmektedir. Şehrin imar düzeni sanayi bölgeleri ile yerleşim merkezleri arasında belirli mesafeler bırakılmalıdır. Şehir merkezinde bulunan sanayi tesisleri yerleşim merkezlerinin dışarısına çıkarılmalıdır. Şehir imar planı sanayi sitelerinin düzenine ve alt yapısına dikkat edilmelidir. Bu bağlamda Şahinbey Belediyesi eski garajlar bölgesinde bulunan küçük oto sanayi dükkânlarını şehrin merkezinden, şehrin dışı olan Mavikent bölgesine taşıyarak katkı sağlamaktadır. Yerleşim yerlerinde bulunan toz riski bulunan tesislerin yerleşim yerlerinin dışına çıkarılması sağlanmalıdır. Yerleşim yerlerinde bulunan fırın ve lokanta benzeri iş yerleri için uygun yakıt ve baca filtre uygulanması için düzenli çalışma ve denetimler uygulanmalıdır.

Gaziantep ilinde aktif olarak çalışmakta olan hava kalitesi ölçme istasyonu mevcuttur.

Şekil 16. Gaziantep Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonu

Şekil 17. Gaziantep Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonu Konumu

Gaziantep’te kış mevsiminde şehir genelinde zaman zaman ısınmadan kaynaklı hava kirliliği gözlemlendiğini tespit eden belediyeler, bu durumu asgariye indirmek için bir takım önleyici tedbirler alıyor.

Kış mevsimi ile birlikte hava kalitesi iyileştirme çalışmaları kapsamında Belediye ekiplerince; kazan dairesi, kalorifer kazanı yakma belgesi, kazan yakma talimatı, yangın söndürme ekipmanları, katı yakıtların denetimi ve baca temizliği kontrolleri düzenli olarak yapılıyor.

Gaziantep’e giren tüm katı yakıtlar (kömür, odun), Gaziantep Mahrukatçılar Odası girişinde bulunan kontrol noktasında teknik elemanlar tarafından kontrol edilmekte ve şüpheli yakıtlardan numune alınarak analiz için akredite laboratuvarlara gönderiliyor.

Standartlara uygun olmayan yakıtlara el konularak idari para cezası uygulanıyor ve uygun olmayan yakıtlar Gaziantep Valiliği yediemin deposunda muhafaza altına alınıyor.

Gaziantep Valiliği Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı’nın kaymakamlıklar aracılığı ile dağıttığı kömürlerden numune alınıyor ve belirlenen standart değerlere uygun kömürlerin kullanımına izin veriliyor.

Alternatif temiz yakıt kullanımı ile ilgili bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları yapılarak vatandaşların sağlıklı bir kentte yaşam sürmeleri için gerekli çalışmalar titizlikle yürütülmektedir. Alınan kararların hayata geçirilmesi ve vatandaşlarımızın temiz yakıt kullanımı konusunda göstereceği özenle birlikte ilimizin hava kalitesi istenilen düzeye gelecektir.

Genel olarak sürdürülebilir gelecek için Gaziantep'te yaşam faaliyetlerini sürdüren insanların sağlıklı ve kaliteli bir hayat standardı ve bunun olanaklarının birisi olan temiz havayı oluşturmak için, hava kirliliğinin önüne geçmek için çalışmaların artırılması gerekmektedir. Hava kirliliğinin çevre ve insan sağlığı üzerindeki negatif etkilerini önlemek veya azaltmak, hava kalitesi ile ilgili meydana gelen ölçüt ve standartları sağlamak gerekmektedir. Zarar verici sürüm değerleri bakımından, uluslararası kabul edilen anlaşmalar ve ulusal mevzuat tarafından belirlenen sınır değerleri aşmamak gerekmektedir. Gaziantep ilinde yenilebilir enerji kaynaklarının, toplam enerji tüketim içindeki payını üst düzeylere çıkarmak için çalışılmalıdır. Tüm enerji kullanımlarında, en az enerji olabildiğince yüksek fayda olması amaç edinmelidir. Çevre ile uyumlu üretim amaçları geliştirmek, insandan kaynaklanan hava kirliliğinin, çevrenin doğal döngüsü çerçevesinde bertaraf edebileceği düzeyde tutmak gerekmektedir (Gaziantep Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2012).

SONUÇ

Gaziantep ilinin ekonomik, sosyal ve çevresel olarak incelendiğinde sürdürülebilirlik çalışmalarının doğru yönetildiği takdirde insan ihtiyaçlarını önemli oranda karşılayacağı görülmüştür. Özellikle insanlarımızın bilinçlendirilmesi konusunda gerekli çalışmaların yapılması gerekmektedir. Hızlı nüfus artışının dengede tutulması bu politikalarda önemli yere sahiptir. Sürdürülebilirliğin ekonomiye olan katkısı insanlarımızın refah düzeyini yükseltecektir. Örnek olarak Şahinbey Belediyesinin eski garajlar bölgesindeki dükkânları yıkarak, ulaşım sıkıntısı olmayan bölgede modern iş yerleri yaparak Gaziantep ekonomisine önemli oranda katkı sağlamıştır. Ayrıca şehrimizin 6.organize sanayi bölgesinin biran önce kurulması gerektiği görülmüştür. Gaziantep ili çarpık kentleşmenin fazla olduğu illerdendir, bu amaçla kentsel dönüşüm çalışmaları yapılarak yeşil alanların artması ve yeni yolların açılmasının önemli etkileri görülmüştür. Yapılan konut çalışmalarının artması insan ihtiyacını karşılamada önemli bir yere sahiptir. Geri dönüşüm çalışmaları ve tasarruf faaliyetlerinde insanlarımıza gerekli eğitimlerin verilmesi oldukça önemli bir yere sahiptir. Sürdürülebilir çalışmalarının şehre ve insana önemli katkı sağladığı görülmüştür.

KAYNAKÇA

- Ahmet Yesevi İlkokulu. (2015). *Gaziantep*. <http://ahmetyesevi27.meb.k12.tr> (14.05.2017)
- Alim, M.H. ve Sağıroğlu, Ö. (2015). Antalya ili Akseki ilçesi İvat bölgesinde sürdürülebilir barınma için konut tasarım ilkelerinin belirlenmesi. *Tübav Bilim Dergisi*. 9(3), 76-83.
- Birdir, K. ve Karakan, İ.H. (2015). Gaziantep ilinin turizm açısından swot analizi ve turizmin geliştirmesine yönelik öneriler. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*. 13(1), 1-16.
- Birleşmiş Milletler. (1987). *Çevre ve kalkınma komisyonu 1987 raporu*. <http://www.un.org.tr/ana-sayfa/> (12.06.2017)
- Biyoloji Okulu. (2013). *Biyolojik performans ve sürdürülebilirlik kavramı*. <https://odevbiyoloji.blogspot.com.tr/2013/12/biyoloji-performans-surdurulebilirlik.html> (13.06.2017)
- Coğrafya Dünyası. (2012). *Gaziantep ekonomik faaliyetler*. <http://www.cografya.gen.tr> (04.06.2017)
- Can, R. (2011). *Bölgesel kalkınmada kalkınma ajanslarının rolü* (1.Baskı). İzmir: Altın Nokta Yayınevi
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. (2014). *Atık hizmetleri*. <http://www.csb.gov.tr> (28.05.2017)
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. (2012). *Hava kirliliği eylem planı*. <http://www.csb.gov.tr> (14.06.2017)
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. (2015). *Gaziantep ilinin 2015 yılı çevre durum raporu*. <http://www.csb.gov.tr> (02.05.2017)
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. (2004), *Kentleşme tematik grubu 2. Raporu*. <http://www.csb.gov.tr> (07.05.2017)
- Dikmen, B.Ç. ve Savcı, S. (2015). *Sürdürülebilir yapı tasarımı kapsamında çevre dostu yeşil çatı uygulamalarının irdelenmesi* (ss. 214-220). Ankara: Akademik Yayınları.
- Dikmen, B.Ç. ve Özçetin, Z. (2012). *Kültürel ve sosyal sürdürülebilirlik bağlamında Yozgat konaklarının cephe düzeni* (ss. 345-360). Bursa: Akademik Yayınları.
- Gaziantep Su ve Kanalizasyon İdaresi. (2015). *Aritma tesisleri*. <http://gaski.gov.tr> (17.05.2017)

- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2017). *Gaziantep Büyükşehir Belediyesi müze açılışı*. <https://gantep.bel.tr> (11.06.2017)
- Gaziantep Milli Eğitim Müdürlüğü. (2015). *2015-2019 Stratejik planı*. <https://gaziantep.meb.gov.tr> (06.06.2017)
- Gaziantep Sanayi Odası. (2009). *Gaziantep tarihçesi*. <http://www.gso.org.tr> (25.04.2017)
- Gaziantep Sanayi Odası. (2017). *Teknolojik gelişim*. <http://www.gso.org.tr> (07.05.2017)
- Gaziantep Ticaret Odası. (2013). *Coğrafi yapı*. <http://www.gto.org.tr> (18.05.2017)
- Fen Okulu. (2015). *Biyolojik çeşitlilik*. <http://www.fenokulu.net> (21.05.2017)
- Kurlan, G. T. (1984). *The new book of world rankings*. (2. Baskı) New York: Facts on File Publications.
- Mikado Sürdürülebilir Kalkınma Danışmanlığı. (2015). *Sürdürülebilir girişimcilik ile sürdürülebilir rekabet avantajı nasıl sağlanır*. [http://www.mikadoconsulting.com/blog/11/surdurulebilir-girisimcilik-ile-surdurulebilir-rekabet-avantaji-nasil-saglanir?-](http://www.mikadoconsulting.com/blog/11/surdurulebilir-girisimcilik-ile-surdurulebilir-rekabet-avantaji-nasil-saglanir?) (18.06.2017)
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2017). *İthalat ve ihracat rakamları*. <http://www.tuik.gov.tr> (25.05.2017)